

**T.C. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN KARARA KATILMA DURUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müge Gürkan

**İstanbul
Mayıs, 2006**

**T.C. YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI**

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN KARARA KATILMA DURUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Müge Gürkan
Tez Danışmanı: Yard. Doc. Dr. Muharrem Köklü**

**İstanbul
Mayıs, 2006**

ÖNSÖZ

Katılmalı yönetim; kararın sonuçlarından etkilenen, o konuda uzmanlığı olan, kararları uygulamadan sorumlu olan ve sonuçlarından etkilenen herkesin karara katılmasını öngörür. Eğitim örgütlerinin demokratikleşmesi de toplumsal yaşamın bir gereğidir ve bu da öğretmenlerin okul yönetimi tarafından alınan kararlara katılmalarıyla gerçekleşir.

Tüm bunlar göz önüne alındığında ülkemizin kalkınmışlık düzeyi üzerinde bu büyük bir rol oynayan Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerimizin eğitim örgütlerinin gelişmesinin gereği olan kararlara katılmada ne kadar etkin rol oynadıklarının bilinmesinin; hem karara katılma hem de mesleki teknik konularında yapılacak araştırmalara ışık tutacağı kanısındayım.

Bu araştırma, Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin karara katılma durumlarını belirlemek için yapılmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü oluşturan giriş bölümünde araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturacak bilgiler verildikten sonra, araştırmanın amacı, alt amaçları, önemi, sayıtlıları ve sınırlılıkları açıklanmıştır. İkinci bölümde yurt içinde ve yurt dışında konu ile benzerliği olan araştırmaların kısa özetlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölüm araştırmanın yöntemine ayrılmıştır. Dördüncü bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular açıklanmış ve yorumlanmıştır. Beşinci ve son bölümde ise araştırma sonuçları ve öneriler verilmiştir.

Araştırmanın gerçekleşmesinde çalışmamın başından sonuna kadar yapıcı eleştiri ve önerileriyle bana yol gösteren danışman hocam Yard. Doç. Dr. Muharrem Köklü başta olmak üzere, yüksek lisans öğrenimim süresince kişisel gelişimime katkısı olan tüm hocalarıma, öğrenimim süresince her anlamda bana destek olan aileme, arkadaşlarıma ve anketleri yanıtlayarak araştırmaya katkıda bulunan tüm meslektaşlarıma teşekkür ediyorum.

İstanbul, Mayıs, 2006

Müge Gürkan

ÖZET

Bu araştırmanın genel amacı, Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ve isteklerine ilişkin algılarını tespit ederek; bu algıların öğretmenlerin bireysel değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır.

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin bireysel özelliklerini belirlemek için beş sorudan oluşan bir form; kararlara katılma durumlarını ve kararlara katılma isteklerini ilişkin veri toplamak için ise Form A ve Form B'den oluşan "Kararlara Katılma Anketi" kullanılmıştır. Anket formları toplam 531 öğretmene uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler aritmetik ortalama, yüzde, standart sapma, t-testi, ANOVA ve LSD testi gibi teknikler kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara çok az katılmaktadırlar.
- Öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılmayı çok istemektedirler.
- Öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katıldıklarından daha fazla katılmak istemektedirler.
- Öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha fazla katılmaktadırlar.
- Öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha fazla katılmak istemektedirler.
- Öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile ilgili algıları; cinsiyet, mesleki kıdem, okul kıdemi ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
- Öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları; cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

ABSTRACT

The main objective of this study is to identify the perceptions of teachers working at Vocational and Technical education institutions on how much they participate and their willingness to participate in decisions made at school level with regard to individual demographic variables; and thus, to determine whether there are statistically significant differences among their perceptions.

The survey-type was used in this study. The survey instrument embodied two separate tools. In order to obtain data on individual demographic characteristics of the teachers a 5-question-form was used. To obtain data on how much the teachers participate and how much they are willing to participate in decisions, the “Decision Involment Analysis”, which includes Form A and Form B, was used. The questionnaires were administered to a 531-teacher sample group. The data obtained was analyzed via some statistical techniques such as mean, percentage, standard deviation, t-test, ANOVA, and LSD test.

The results of the study are as follows:

- Teachers participate very little in decisions made at school level.
- Teachers are very willing to participate in decisions made at school level.
- Teachers are more willing to participate in decisions made at school level than they really do.
- Teachers participate more in educational decisions than administrative decisions made at school level.
- Teachers are more willing to participate in educational decisions than administrative decisions made at school level.
- There are statistically significant differences between the perceptions of teachers on how much they participate in decisions made at school level according to their demographic characteristics such as gender, professional seniority, school seniority and school type.

- There are statistically significant differences between the perceptions of teachers on how much they are willing to participate in decisions made at school level according to their demographic characteristics such as gender and school type.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
BÖLÜM I. GİRİŞ	1
Karar Verme Süreci	1
Katılma Kavramı	4
Yönetim Kuramlarında Katılma	5
Klasik Kuramlar ve Karara Katılma	5
Neoklasik Kuramlar ve Karara Katılma	6
Sistem Kuramları ve Karara Katılma	8
Karar Verme Sürecine Katılmanın Yararları ve Sakıncaları	9
Okul Yönetiminde Karar Verme Sürecine Katılma	11
Problem	12
Amaç	18
Araştırmanın Önemi	19
Sayıtlı	20
Araştırmanın Sınırlılıkları	20
Tanımlar	20
BÖLÜM II. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	22
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	22
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	25
BÖLÜM III. YÖNTEM	30
Araştırmanın Modeli	30
Evren ve Örneklem	30
Veri Toplama Aracı	32

Veri Toplama Aracının Uygulanması	34
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	36
BÖLÜM IV.BULGULAR VE YORUMLAR.....	38
Birinci Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorum	38
İkinci Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorum	40
Üçüncü Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorum	42
Dördüncü Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorum	43
Beşinci Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorum	45
Altıncı Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	47
Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları	47
Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları	48
Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları	49
Çalıştıkları Okuldaki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları	52
Çalıştıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları	54
Yedinci Alt Amaç ile İlgili Bulgular ve Yorumlar.....	55
Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri	56
Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri	57
Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara İstekleri	58
Çalıştıkları Okuldaki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri	59
Çalıştıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri	60

BÖLÜM V.SONUÇ VE ÖNERİLER	63
Sonuçlar.....	63
Öneriler.....	65
Uygulamacılara Yönelik Öneriler	65
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	66
EKLER.....	67
KAYNAKÇA.....	78

TABLolar LİSTESİ

<u>TABLO</u> <u>NO:</u>		<u>SAYFA</u>
1-	ÖRNEKLEMİ OLUŞTURAN OKULLAR VE BAĞLI BULUNDUKLARI İLÇELER	31
2-	KARARA KATILMA ANKETİ İÇİN CRONBACH ALPHA GÜVENİRLİK KATSAYILARI	33
3-	ÖRNEKLEME ALINAN OKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN SAYILARI İLE İŞLEME KONAN ANKET SAYILARININ DAĞILIMLARI.....	34
4-	ÖĞRETMENLERİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI.....	35
5-	KARARA KATILMA ANKETİNİN KARARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ALT BOYUTUNDA YER ALAN MADDELERİN ARİTMETİK ORTALAMALARI VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	39
6-	KARARA KATILMA ANKETİNİN KARARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ALT BOYUTUNDA YER ALAN MADDELERİN ARİTMETİK ORTALAMALARI VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	41
7-	ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA VE KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	42
8-	ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİMSEL VE YÖNETİMSEL KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	44
9-	ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİMSEL VE YÖNETİMSEL KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	45

10-	CİNSİYETE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	48
11-	BRANŞA GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	49
12-	MESLEKİ KIDEME GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	50
13-	OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN MESLEKİ KIDEME GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	50
14-	MESLEKİ KIDEME GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ORTALAMALAR ARASINDAKİ FARKIN KAYNAĞINI GÖSTERİR LSD TESTİ SONUÇLARI..	51
15-	OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	52
16-	OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN OKUL KIDEMİNE GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	53
17-	OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ORTALAMALAR ARASINDAKİ FARKIN KAYNAĞINI GÖSTERİR LSD TESTİ SONUÇLARI..	53
18-	OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	54

19-	CİNSİYETE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	56
20-	BRANŞA GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	57
21-	MESLEKİ KIDEME GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	58
22-	OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN MESLEKİ KIDEME GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	59
23-	OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ.....	59
24-	OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN OKUL KIDEMİNE GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI.....	60
25-	OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI.....	61

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın önemi, amaç, alt amaçlar, sayıltı, sınırlamalar ve tanımlamalar yer almaktadır.

Karar verme süreci ve katılma kavramları açıklandıktan sonra yönetim kuramlarında karara katılmaya bakış açısı belirtilmeye çalışılmıştır. Sonrasında karara katılmanın yararları ve sakıncaları belirtilerek okul yönetiminde karar verme sürecine katılma irdelenmiş, amaç ve alt amaçlar belirtilmiştir.

Karar Verme Süreci

Yönetim kavramı; mevcut kaynakların örgütün amaçları doğrultusunda etkin olarak kullanılmasıyla ilgili kararlar alma, alınan bu kararları yerine getirme sürecidir (Yozgat, 1994, s. 7). Bu sürecin kalbi ise karar vermedir (Aydın, 2000, s. 126). Örgütün yapısına biçim veren karar sürecinde kararın etkileyeceği birey veya gruplar, kararın alınmasına ne kadar katılırlarsa, uygulamaya da o kadar çok katılırlar (Bursalıoğlu, 2002, ss. 81-82).

Her türlü yönetim düzeyinde ortaya çıkan veya çıkması olası problemlerin çözümünde kullanılabilecek seçeneklerin olması durumunda bir seçim veya karar verme işlemi ortaya çıkar. Karar, bir sorun ya da durum karşısında, belirli bir amaç doğrultusunda düşünülebilen çözüm yollarının ya da eylemin seçilmesidir (Erberk, 1997, s. 53).

Örgüt hiyerarşisinin üst düzeylerinde amaç ve politikalarla ilgili kararlar; alt düzeylerinde ise bunların uygulanışı ile ilgili kararlar alınır (Kaya, 1999, s. 99).

Karar, diğer süreçlerin eksenidir (Bursalıoğlu, 1994, s. 82). Yönetim süreçlerinin niteliği, karar verme süreci ile yakından ilişkilidir. Çünkü diğer bütün süreçler karar ile

örülmüş ve bütünleşmiştir. Bu yüzden karar verme, yöneticilerin en temel sorumluluklarından birisidir (Erdoğan, 2000, ss. 51-52).

Karar verme işleminin çeşitli özellikleri vardır. Bu özellikleri genel olarak aşağıdaki gibi sıralamak olanaklıdır (Bağırkan, 1983, s. 4) :

- 1- Sorunu çözmeye yöneliktir.
- 2- Bir değerlendirmenin sonucu iken yeni bir olayın başlangıcıdır.
- 3- Gelecek için yapılmış bir işlemdir.
- 4- Plan ve program işidir.
- 5- Bireysel ya da grupça yapılan bir işlemdir.
- 6- Sonucu kesin olarak saptanmayan bir işlemdir.
- 7- Çeşitli mantıksal analizler işlemidir.

Yönetim sürecinde alınan kararları tek ve yalıtılmış olaylar olarak görmek genellikle yanlıcıdır. Bir karar, geçmiş bir davranışı ve gelecekteki sonuçları yansıtır. Bu nedenle, karar vermeyi çeşitli aşamalardan oluşan bir süreç olarak değerlendirmek gerekir.

Kararlara katılma yoluyla işgörenler, kendilerini etkileyen kararlarda etkin rol oynayabilmektedirler. Katılımın temelinde yatan düşünce, kişilerin kararlara katıldıklarında verilen kararları benimseyecekleri ve destekleyecekleri gerçeğidir. Karara katılanlar, sorunun temelinde yatan gerçekleri daha iyi ve ayrıntılı olarak bileceklerinden, kararın niteliği artmış olacaktır (Sabuncuoğlu, 1987, s. 100).

Örgütün imkan ve koşulları; çevresel etmenlerin sayısı, niteliği ve değişkenliği; karar alınan örgüt düzeyi; yöneticilerin bilgi, tecrübe, yetenek ve duyguları gibi etmenler, örgüt içinde yöneticiler karar verirken, kararın seçilmesinde ve işlenmesinde etkili olmaktadır.

Karar vericinin aldığı kararın sonucu, yalnız bağlı olduğu kurumunu değil, aynı zamanda personelini, kurumun içinde bulunduğu belli ölçüde ülkenin ekonomik ve politik durumunu etkileyebilir. Bu nedenle, karar vericiler kararlarını rastlantısal veya zayıf ön sezilerle almamalıdır. Yönetici verdiği kararlarda bilgileri bilimsel yöntemlerle değerlendirmelidir (Bağırkan, 1983, ss. 3-4).

Örgüt içinde alınan kararın doğru ve etkili olabilmesi için bazı koşullar yerine getirilmelidir. Alınan kararların etkili ve doğru olabilmesi için aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi gerekir (Başaran, 2000, s. 95) :

- 1- Kararların tartışma sonucunda alınması gerekir.
- 2- Yöneticinin bu tartışmada bireysel düşüncesini belirtmesi gerekir.
- 3- Tartışma probleme yönelik yapılmalıdır.
- 4- Tartışmaya kararın etkilediği kişilerin tam olarak katılması gerekir.
- 5- Alınan kararların benimsenebilirliğinin yüksek olması gerekir.
- 6- Problemlerin çözümünde seçenekler için yeterli bilgi bulunmalıdır.
- 7- Büyük bir karar verme durumu ile karşılaşıldığında kararın küçük kararlara bölünerek alınmasında fayda bulunmaktadır.
- 8- Seçeneklerin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek yarar ve zararlar iyi bilinmeli ve uygulayıcılara gösterilmelidir.
- 9- Çözüme yönelik karar seçenekleri arasında uygulamanın kolaylığı ve zorluğu bakımından belirgin ayrılıklar bulunmalıdır.
- 10- Uygulanamayan kararların hiçbir değeri olmaz. Alınan karar zaman geçirmeden uygulamaya konmalıdır.

Yönetimde karar sürecinin alanı sorunlardır. Sürekli değişen olaylar karşısında kararlar verebilme zorunluluğu çağdaş insanı zorlayan en temel sorunlardandır. Yönetici, hem örgütün önde gelen sorumlusu hem de karar veren, sorunlara çözüm arayan ve sorunları çözen kişisidir (Binbaşıoğlu, 1975, s. 45; Açıklan, 1998, s. 52). Karar verme, yöneticinin temel görevlerinden birisi olup bir sorunun çözümüne ilişkin olası yollardan en uygun olanın seçilmesidir (Tortop, 1993, s. 130; Aydın, 1994, s. 126). Yönetici, tespit edilen çözüm yollarından en uygun olanını belirlerken, işgöreni bu sürecin içerisine çekmelidir. Çünkü karara katılanlar sorunun temelinde yatan gerçekleri daha ayrıntılı ve yoğun olarak yaşayıp bileceklerinden kararın niteliği artmış olacaktır (Sabuncuoğlu, 1987, s. 31). Ayrıca, demokratik bir örgütte alınan bir karardan etkilenen kimselerin, bu kararda söz sahibi olmaları gerekir. Katılma yoluyla işgörenler kendilerini etkileyen kararlarda etkin rol oynayabilmektedirler (Pehlivan, 1995, s. 31). Katılımın temelinde yatan düşünce, kişilerin kararlara katıldıklarında verilen kararları benimseyecekleri ve destekleyecekleri gerçeğidir (Sabuncuoğlu, 1987, s. 100). Ayrıca, karar vermeye katılımın sağlanması yoluyla daha sağlıklı kararlar verilebileceği açıktır. İşgörenlerinin niteliği uygun olan eğitim örgütlerinde de karar verme sürecine geniş bir katılımın sağlanması gerekmektedir. Bulgular bize öğretmenlerin daha önemli roller üstlenme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Aydın, 1994, s. 130).

Katılma Kavramı

Katılma ile ilgili çok çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Bursalıoğlu (2002, s. 160) katılmayı, “birbirine dayalı eylemlerden meydana gelen örgütte, her üyenin gücüne göre, kendi payına düşeni diğerlerine ilişkin olarak yapması” şeklinde tanımlamaktadır.

Katılımı, kararları etkileme süreci olarak gören McGregor (akt: Açıköz, 1984, s. 15) katılmayı şöyle açıklamaktadır: “Katılma, temelde insanların kendilerini etkileyen kararlar üzerinde etkili olmalarını sağlayacak fırsatların uygun koşullarda yaratılmasıyla oluşmaktadır. Bu etki azdan çoğa değişkenlik gösterebilir. Katılma, astların sorumluluklarını daha çok kontrol ve daha çok seçme şansı kullandıkları özel bir temsilcilik durumudur.”

Astların, kararlar hakkında sadece soru sorabildikleri durumlarda az katılım; yöneticilerin tarafsız olduğu birkaç seçenek arasında seçim yapabildikleri durumlarda çok katılım söz konusudur (McGregor, 1970, ss. 126-130; akt: Köklü, 1994, s. 21).

Açıköz’e (1984, s. 19) göre ise katılma, iki ya da daha çok grubun plan yapma, politika belirleme ya da karar vermede birbirlerini etkileme sürecidir.

Arıkan (1979, s. 88; akt: Uzun, 2000, s. 7). ise karara katılmayı “bireyin herhangi bir konuya ilişkin karar oluşturma süreci içinde alınan kararı etkilemesi ve oluşturulmasına katkıda bulunması” olarak tanımlamaktadır.

Katılmalı yönetim tüm katılımcıların statü farkı olmaksızın eşit söz hakkına sahip olarak karar alabilmelerini ifade eder. Katılmalı yönetimin etkililiği katılanların yeterli düzeyde yetkilendirilmesine bağlıdır. Katılmalı yönetim, kararların sonuçlarından etkilenen, o konuda uzmanlığı olan ve kararları uygulamadan sorumlu olan herkesin karar sürecine katılmasını öngörmektedir (Özden, 2000, s. 101).

Bir yönetici, işgörenlerin kendilerini ilgilendiren ve yetenekli oldukları konulardaki kararlara katılmalarını sağlayarak, onların yeteneklerine olan güvenini sergilediği gibi daha sağlıklı kararlar alınmasını da sağlar. Yönetici bu şekilde işgörenlerin saygısını kazanarak, onlar üzerindeki etkileme gücünü de artırır. Kısaca, işgörenleri karara katarak etkilemek de mümkündür (Aydın, 2000, ss. 275-276).

Yönetim Kuramlarında Katılma

Klasik, neoklasik ve sistem kuramları yönetime olduğu gibi katılmaya da farklı açılardan yaklaşmıştır. Aşağıda bu kuramların katılmaya yaklaşım tarzları özetlenecektir.

Klasik Kuramlar ve Karara Katılma

Klasik kuramların anahtar sözcüğü; bireylerin birlikte çalıştıkları zaman oluşan ilişkiler, güç, hedefler, roller, etkinlikler, iletişim ve diğer etkenler yapısı olarak da nitelendirilen formal örgüt yapısıdır (Hicks, Gullett, 1975, s. 127; akt: Aydın, 2000, s. 88). Etkililiği ve verimliliği odak noktası olarak alan bu görüşe göre örgüt tamamen gayrişahsi bir mekanizma, onu oluşturan insanlar da bir makinenin çarklarıdır (Mıçioğlu, 1970, s. 103; akt: Kaya, 1999, s. 64). Taylor ve onu izleyenler işin hareket ve zaman yönleriyle o kadar ilgilenmişlerdir ki iş, insandan ayrı görülmeye başlanmış; yüksek kar ve verim, iyi yönetimin başlıca ölçüsü sayılmıştır (Bursalıoğlu, 2003, s. 16).

Taylor akımının okul yönetimine girmesi, okul yöneticilerinin örgütü aksamadan çalıştırabilen bir verim uzmanı sayılmasına yol açmıştır. Bu görüş özellikle döner sermaye ile çalışan teknik öğretim kurumlarının amaçlarına bir dereceye kadar uygun düşse de soysal ve psikolojik koşullar ihmal edilmiştir (Bursalıoğlu, 2003, s. 17).

Yönetim süreçlerini planlama, örgütlenme, emretme, koordinasyon ve kontrol olarak gruplayan Fayol, yönetilenlerden çok yönetenlere güvenerek örgütün, verimi amaç edinen formal yanına ağırlık vermiştir. Oysa ki böyle bir görüşü informal yanı kuvvetli ve akıcı olan eğitim örgütlerinde uygulamak oldukça sıkıntılıdır. Fayol'un yönetim süreçlerine planlama ile başlaması ve karar sürecinin önemini görmemiş olması ise ikinci uygulama sıkıntısıdır (Bursalıoğlu, 2003, ss. 18-19).

Weber; fonksiyonel uzmanlaşmaya dayanan bir iş bölümünün, açık ve seçik bir şekilde belirlenmiş hiyerarşik bir yapının, teknik yetenek esasına dayanan bir işgören seçim ve terfi sisteminin olduğu bir yaklaşıma öncülük etmiştir (Koçel, 2001, ss. 160-161). Weber'in ideal tip bürokrasi kavramı, okul yönetiminde otokratik ve katı uygulamalara yol açmıştır. Ayrıca, yetki kavramını kademelendiren piramit örgüt şemaları da yetkinin gerçek dağılımını belirtmemektedir. Kişilerarası ilişkilerin önemli rol oynadığı eğitim örgütlerinde, yapandan çok yapılacak işi ön planda tutan ideal tip bürokrasinin uygulanması da zor olmaktadır (Bursalıoğlu, 2003, ss. 21-22).

İşbölümü, yönetim süreçleri ve örgütlenme türleri gibi konulara çalışmalarında geniş yer veren Gulick'e göre birçok kişinin beraber çalıştığı durumlarda en iyi sonuç işbölümü ile alınırken yöneticilik yeteneği zihinsel güç, eğitim ve sistemli bir çaba ile kazanılır (Kaya, 1999, ss. 60-62; Aydın, 2000, ss. 101-102).

Örgütlerde ileri ölçüde uzmanlaşmanın yanı sıra tepeden tabana açık ve net bir otorite çizgisinin olması gerektiğini düşünen Urwick ise, sadece örgüt yapısı ile değil liderlik konusu ile de ilgilenmiştir (Aydın, 2000, s. 102).

Gulick ve Urwick'in örgütün formal yapısına ilişkin ilkelerini bugünün eğitim örgütlerinde uygulamak zordur. Örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından büyük önem taşıyan karar sürecine katılma eylemi, bu yazarlar tarafından gereksiz sayılmaktadır. Tek adam yönetimi, emir birliği kavramı ve dar kontrol alanının uygulanması eğitim örgütlerinde iletişim ve koordinasyon problemlerini arttırmaktadır (Bursalıoğlu, 2003, ss. 23-24).

Neoklasik Kuramlar ve Karara Katılma

Klasik kuramlara bir tepki olan neoklasik kuramların temelinde, insan ilişkileri yaklaşımı yatmaktadır. Elton Mayo ve arkadaşları, 1927 – 1932 yılları arasında Chicago yakınlarındaki Hawthorne fabrikasında yürüttükleri çalışmalarında; insanların örgütten beklentileri, örgütte çalışan insanların ve grupların birbirine karşı tepkileri, grup ve kişiler arası çatışmaların nedenleri, iş doyumunu ve verimi arasındaki ilişkiler, liderlik, yetki ve işe katılmanın psikolojik temelleri, karar verme, iletişim ve rasyonel davranış gibi konulara ağırlık vermişlerdir. Üretkenliği artırır düşüncesi ile işgörenlerin karara katılmalarına fırsat verdikleri araştırma sonucunda; işgörenlerin, kendi işlerini ilgilendiren konulardaki kararlara katılmalarının, kendilerinin çalışma biçimlerini geliştirmelerine katkıda bulduklarını görülmüştür (Aydın, 2000, ss. 107-112; Kaya, 1999, ss. 68-69).

Bilimsel işletmenin ağırlığından sıkılan eğitim yönetimi ve örgütlerinde kolayca yayılan bu akımın okul yöneticileri tarafından oldukça çabuk benimsenmesinin bir nedeni de okulların verimini değerlendirme sorumluluğunu hafifletmesidir. Bu durumda, gerçekten verimsiz okullarda başarısızlık insan ilişkilerinin ön planda tutulması sebep gösterilerek örtülmektedir. Bu olumsuzlukların yanında eğitimin sosyal görevinin tanımlanması, demokratik liderliğin geliştirilmesi, demokratik bir örgüt yapısı

kurulması ve herkesin bu yönetime katılması, öğretmenin rolünün tekrar tanımlanmasını sağlamıştır (Bursalıoğlu, 2003, ss. 29-30).

Lester Coch ile John R.D. French tarafından yapılan Harwood araştırması da insan ilişkileri yaklaşımı düşünce sisteminde yer alan bir diğer önemli araştırmadır. Çalışma biçiminin değiştirilmesi konusunda en etkili ve en çok onaylanan yöntemin seçilmesini amaçlayan araştırmada karara katılma açısından önemli sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; işgörenler, değişimin planlanmasına katıldıkları oranda değişmeyi bir olanak olarak algılamaktadırlar. İşgörenlerin kararlara katılması sadece çalışma istek ve coşkusu yaratmakla kalmayıp, onların deneyimlerinden de yararlanarak, daha sağlıklı ve yerinde kararlar alınmasını sağlamaktadır (Aydın, 2000, ss. 109-110).

Yönetim biliminde karar verme konusuyla beraber akla gelen Herbert A. Simon, önceki yönetim kuramcılarının ihmal ettiğini belirttiği karar vermeyi yönetimin kalbi olarak görmüştür. Karar vermeden hiçbir yönetsel eylemde bulunulamayacağını savunan Simon; örgütte karar verme açısından üst düzeylerin genel sorunlara, amaçlara ve politikalara ilişkin konularda; alt düzeylerin ise uygulamaya ve yorumlama ile ilgili konularda karar verme yetkisiyle dikey bir işbölümü oluşturulması gerektiğini öne sürmektedir. Bu işbölümü sayesinde yönetici, ayrıntılar hakkında karar verme yükünden kurtulur; personel onure edilir; iletişim yükü hafifler; hizmetler vaktinde yapılır; kararda rasyonelliğe yaklaşılr ve sorumluluk kararı verene ait olur (Kaya, 1999, ss. 72-75).

Her tür örgüt ve ortamda rasyonelliği mümkün görmeyen ve tatminkar çözümler öneren Simon'un bu görüşü, eğitim örgütlerinin yapı ve havasına uygun düşmektedir. Eğitim yöneticisinin genellikle aşamalı kararlar almasını ve her aşamada bireyler veya gruplar arasında uzlaştırıcı bir rol oynamasını zorunlu kılan bu görüşe göre kararlar birim düzeyinde alındığında, okul eylemlerine yön vermek ve amaçlarını gerçekleştirmek için kullanılır ve böylece bu kararların dönük olduğu grup üyelerinin davranışları karar amaçları yönünde etkilenir (Bursalıoğlu, 2003, ss. 35-36).

Karar verme; algılama, iletişim, kuvvet ve yetki konularında bir dizi kavramlar sunan Griffiths'e göre bir örgütün yapısı, o örgütteki karar verme sürecinin niteliğiyle belirlenir. Yönetici son karar kaynağı olmaktan çok, personeli karar verme sürecine yöneltici olarak davranırsa, davranışlarının astları tarafından daha kolay kabul edildiğini öne süren Griffiths, yöneticilerin karar yapıcı olmaktan çok kendilerini karar verme

sürecinin denetleyicisi olarak algılamalarının daha etkili olacağını söylemektedir (Kaya, 1999, s. 80).

Tüm bunlardan da görülüyor ki bireysel farklılıkların kabul edildiği neoklasik kuramlarda, bireye ve çalışma gruplarına verilen aşırı önem, katımlı yönetim anlayışının doğmasını da kaçınılmaz kılmıştır (Aydın, 2000, ss. 110-111).

Sistem Kuramları ve Karara Katılma

Neoklasik ve klasik kuramların sentezi durumunda olan ve Çağcıl Kuramlar olarak da adlandırılan sistem kuramlarında formal örgüt, içinde çeşitli grupların etkileşim içinde buldukları, geniş ve karmaşık bir toplumsal sistem olarak tanımlanmaktadır. Girdi, süreç, çıktı, geri bildirim ve çevre öğelerinden oluşan örgütte, örgütün her düzeyine önem verilir. Örgütün varlığını sürdürmesi için çevrenin değişen gereklerine ve gereksinimlerine sürekli olarak uyum sağlandığı için örgüt ile çevre karşılıklı bağımlı olarak görülürler (Aydın, 2000, ss. 112-117).

Sistem yaklaşımının getirdiği yenilikler arasında örgütü çevresi ile ilişkili açık bir sistem olarak ele almasını ile sistemin parçaları arasındaki karşılıklı ilişki ile karşılıklı bağlılığın vurgulanmasını sayabiliriz. Sistem yaklaşımının getirdiği bir diğer yenilik ise, örgütü etkileyen bütün değişkenleri ve parametreleri bir arada görmeyi sağlamış olmasıdır. Bu sayede de daha sağlıklı bir genelleştirme yapma imkanı doğar (Koçel, 2001, s. 200).

Örgütte alınan kararları, rutin kararlar ve yaratıcı kararlar olarak ikiye ayıran March ve Simon, hiyerarşik yapıda yer alan çeşitli düzeylerdeki birimlerin yaratıcı karar vermeye olabildiğince çok katılmaları gerektiğini belirtmektedirler. Karar verme sürecinin özünde, yerinden yönetim fikrinin her zaman var olduğunu savunan bu yazarlara göre, insanın anlama yeteneği sınırlı olduğundan, bir kişinin problemin bütün yönlerini görmesi güçtür. Bu nedenle, karar vermeye geniş ölçüde katılım sağlanmalıdır. Çeşitli yönleri olan bir problem parçalara bölünmeli ve sistemi oluşturan alt birimler arasında uzmanlık alanlarına göre bölüştürülmelidir (Köklü, 1994, ss. 14-15) .

Eğitim kurumlarının açık bir toplumsal sistem olarak incelendiği, örgütü hem makro (üst), hem de mikro (alt) düzeyde ele alan bu çağcıl kuramda örgütün dinamik bir yapıya sahip olduğu ve bu dinamizmin örgütün her parçası arasındaki etkileşimden

kaynaklandığı savunulmaktadır (Hicks ve Gulet, 1975, ss. 209-216; akt: Köklü, 1994, s. 14).

Hedeflerin ve yöntemlerin seçiminin bireylere bırakıldığı sistem kuramlarında karara katılma, sistemin bütün öğelerinin işlevsel bir biçimde bir arada bulunmaları gerektiğine dayanmaktadır. Karar verme yetkisi astlara dağıtılmıştır. Bu şekilde astlar karar vermeye etkin bir biçimde katılırlar ve yöneticiye yardımcı olurlar (Aydın, 2000, s. 116; Anthony, 1978, s. 9-14; akt: Köklü, 1994, s. 16).

Karar Verme Sürecine Katılmanın Yararları ve Sakıncaları

Katılma, davranış bilimleri ve demokratik önderlik fikrinin getirdiği, örgüt içinde morali yükselten ve kararlara karşı olumsuz tepkileri azaltan bir süreçtir (Can, 1997, s. 247). Yönetime çalışanları katmak, ne üst yöneticinin yetkisinin elinden gitmesi; ne çalışanlar için bir yönetim tuzağı; ne de örgütün bütün sorunlarını çözen gizemli bir yöntemdir (Peker, 1995, s. 121). Yöneticilik yeteneği olmayan ve alınan kararları uygulamakla sorumlu kişilerin karara katılması, örgütte verimliliğin artmasına neden olacaktır (Karaca, 2001, s. 8).

Kararlarla ilgili örgüt üyelerinin karar sürecine katılmaları, hatta bazen kararı başlatmaları, söz konusudur. Alt kademede çalışanların kendilerini ilgilendiren kararlara katılmaları, onlarda yönetime ve yaptıkları göreve karşı olumlu tutumlar uyandırır; onların daha iyi iş yapma çabalarını artırır. Çünkü karara katılım ile çalışanların morali yükselerek iş tatmini artar; işin niteliği ve niceliği yükselerek devamsızlıklar ve işten ayrılmalar azalır; sosyal ilişkilerin dostane bir ortamda yürütülmesi gerçekleştirilir. Bunların yanı sıra, astların karara katılmaları yöneticiler ile olan iletişim engellerini ortadan kaldırır; değişiklikler astlar tarafından kolayca kabul edilir. Böylece yöneticilerin otoritesi daha kolay gerçekleşir (Can, 1997, s. 247).

Bir kararın etkileyeceği birey veya gruplar o kararın alınmasına ne kadar çok katılırlarsa, kararın uygulanmasına da o kadar çok katılırlar. Bu olanaklar kendilerinden ne kadar esirgenirse, uygulamaya da o kadar karşı çıkarlar (Bursalıoğlu, 1994, s. 85). Bu nedenle, tüm çalışanların alınacak kararlarda ve örgüt içindeki her türlü olayda dinlenmesi, onların katılımı önemseme duygularını; bu konuda verimliliği ve örgüt içi birlik, beraberlik ve düzenin sağlanmasını arttıracaktır (Öztekin, 1997, s. 91). Üst tarafından karar verilmeden önce asta kendini ilgilendiren konularda görüşlerini

açıklama ve önerilerde bulunma fırsatının katılım yoluyla verilmesi, astın işyeri sorunlarından daha fazla haberdar olmasını sağlayabilir. Ast, sorunlara çözüm bulunmasında kendi görüşlerinin dikkate alındığını görerek gerçek bir doyum elde edebilir (Aydın, 2000, s. 285). Örgüt içinde alınan kararlar hakkında işgörenin fikrinin sorulması; uygulanacak yöntemlerin tartışılması, emrin daha açık şekilde benimsenmesini, en iyi biçimde yerine getirilmesini sağlar. Ayrıca, örgüt içinde alınan kararlara katılımı halinde ast, sürekli emir alan ve onu uygulayan kişi durumundan çıkarak kendi sorumluluk alanı içerisinde yapacağı işler konusunda kendi amaçlarını tespit etme fırsatı bulur. Bu sayede de, yeteneklerini ve kişiliğini geliştirme imkanına kavuşur (Tortop, 1993, s. 258).

Örgüt içinde tek kişi tarafından alınan kararlara oranla, katılımlı olarak alınan kararların doğruluk şansı daha fazladır. Personelin karara katılımı, kararın doğruluk derecesini arttıracak; böylece, katılma ile alınan kararın kalitesi yükselecektir (Karaca, 2001, s. 6). Ayrıca, yönetimde alınan kararlara işgörenin katılması, kararı uygulayan işgörenin sorunu tanımlamasına ve çözüme ilişkin çeşitli fikirlerin ortaya çıkarılmasına hizmet edecektir (Eren, 1996, s. 367).

Yöneticiler; işleri bilen, sorunları idrak eden makul kişilerin karara katılmalarını onların örgüt amaçlarına ve çıkarlarına uygun şekilde hareket edeceklerinden emin olduklarında kabullenmektedirler (Eren, 1996, s. 369). Ancak, zaman zaman, alınacak karar konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan kişilere veya kararın kendilerini ilgilendirmediği kişilere kararları etkileme olanağı tanınmaktadır. Bu da, bu kişilerin bilmedikleri konularda isabetsiz karar vermeleri ve örgütü zarara sokmaları ile sonuçlanmaktadır. Astların alınan kararlara katılımı, üyeler arasında sıkı bağlılık yaratabilir ve üyelerin çıkarları yönünde alınacak kararlara direnme veya kararın uzun zamanda alınmasına yol açabileceğinden zaman kaybına ve örgütün zarar etmesine neden olabilir (Karaca, 2001, s. 8).

Bunun yanı sıra, astların karara katılması bir yandan da yöneticinin örgütteki mevki ve ayrıcalıklarını, elindeki yetkiyi zayıflatmakta; hatta ortadan kaldırmaktadır (Eren, 1989, s. 336).

Okul Yönetiminde Karar Verme Sürecine Katılma

Demokratik bir örgütte alınan bir karardan etkilenen kişilerin, bu kararda söz sahibi olmaları gerekir. Demokratik bir örgütte işgörenler kararda söz sahibi olmasalar bile verilen kararı etkilemektedirler. Yönetimde birey tek başına karar veremez. Birey, örgüt ortamı içinde mevcut karmaşık ilişkilerden etkilenir (Aydın, 2000, s. 129).

Okulda öğretmenleri, uzmanları ve diğer eğitim iş görenlerini örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlar doğrultusunda güdüleyen, yönelten, eşgüdümleyen ve etkili çalıştıran okul yöneticisidir (Başaran, 1982, s. 118). Okul yöneticisinin katılma ilkesini benimsemesi ve uygulaması zorunludur. Çünkü informal yanı ve grupları güçlü olan okulun işleminde, işbirliğinin önemli bir yeri vardır ve işbirliği katılma sayesinde gerçekleşen bir eylemdir (Bursalıoğlu, 2002, s. 159).

Okul yöneticisinin karar sürecinde uyması gereken ilk kural, okul yönetimini etkileyen öğelerin her birini karar organı olarak kabul etmesidir. Okullarda öğretmenlerin karar sürecine katılmaları özellikle gereklidir; çünkü okulun diğer örgütlere oranla daha sosyal oluşu, kararın etki alanını genişletir. Bununla beraber, grupça alınacak kararlara kimlerin ne derece katılacağı da nazik bir konudur. Okul müdürü bu konuda karar verirken aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmalıdır (Bursalıoğlu, 1994, s. 97) :

- 1- Grup dinamiğini anlamalı, fakat kullanmaya kalkışmamalıdır.
- 2- Güdüleyen, uzlaştıran ve koordine eden bir eylem göstermelidir.
- 3- Karar sürecinde, astlara ve o kararın etkileyeceği kimselere katılma olanağı vermelidir.
- 4- Etrafında demokratik bir hava yaratmalıdır.
- 5- Alınan kararlarda fikir birliği sağlamaya çalışmalıdır.
- 6- Grubun değer ve davranışlarını dikkate almalıdır.
- 7- Takdir hakkını kullanırken kamu yararını gözetmelidir.

Katılmalı yönetimde; kararın sonuçlarından etkilenen, o konuda uzmanlığı olan, kararları uygulamadan sorumlu olan herkesin karara katılmasını öngörülür. Bu nedenle de okuldaki bütün etmenlerin baş sorumlusu ve tekerlekteki bir dişli rolüne yerleştiren öğretmenlerin iş alanlarında daha etkili hale getirilmesi, okul kapsamındaki kararlara katılması, kural geliştirmesi ve uygulamada da katılımcı olmaları gerekmektedir (Kocabaş, yayim.meb.gov.tr).

Okul sistemi ve programlarını ilgilendiren konularda öğretmenlerin karara katılmaları; okulda çatışmaların önlemesini, iletişim becerilerinin geliştirilmesini, aynı zamanda eğitim sistemi ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin daha iyi tanınmasını sağlar (Ataklı, 1998, s. 27). Okul yöneticileri, eğitsel değişmelerde karar ve uygulama süreçlerine öğretmenlerin katılımını sağlayarak; bu süreçleri yeni fikirler ile zenginleştirerek başarılı olabilir (Güneş, 1999, ss. 33-34).

Öğretmenler, okulu etkileyen kararlara daha fazla katılmak istemektedirler (Aytaç, 2000, s. 107). Okul yönetiminde alınan kararlara öğretmenlerin katılımları eğitim programlarının planlanması ve uygulaması, eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi, eğitim programlarının öğrenci düzeyine göre uygulanması gibi belli konularda olabilir (Yalın, 1996, s. 12).

Öğretmenlere sadece katılmış olmanın ötesinde, gerçekten alınan kararlar ve dolayısı ile uygulamalar üzerinde etki yapabilecekleri bir mekanizma kurmak esastır. Öğretmen sadece oylama aşamasında ya da bilgi toplama aşamasında katılım göstermekte, fakat karar üzerinde bir etki sahibi olamamaktadır. Bu da öğretmenlerde, idarecilerin kendi aralarında aldıkları kararları öğretmenlere onaylattıklarını düşünmeleri nedeniyle kullanıldıkları hissini uyandırmaktadır (Özden, 2000, s. 171).

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin bilmesi gereken nokta, kararlara katılmanın karar yetkilerinin aktarılması değil kararların paylaşılması olduğudur. Yoksa her çeşit yönetimde olduğu gibi okul yönetiminde de, karar yetkisi aktarılmadığı sürece sorumlu yönetici ve makamındır (Bursalıoğlu, 1994, s. 163).

Eğitim örgütlerinin demokratikleşmesi toplumsal yaşamın bir gereğidir. Bu da öğretmenlerin okul yönetimi tarafından alınan kararlara katılmalarıyla gerçekleşebilir. Personelin niteliği uygun olduğundan eğitim örgütlerinde katılım sağlanmalıdır (Aydın, 2000, s. 129).

Problem

Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim, İmparatorluk ve Cumhuriyet dönemleri olmak üzere iki bölümde incelenebilir. Türkiye'de teknik öğretimin planlı bir şekilde yayılması ve teknik öğretim kurumlarının ülke ihtiyaçlarına göre geliştirilmesine, ancak Cumhuriyet döneminde başlanabilmiştir (etogm.meb.gov.tr).

On ikinci yüzyıldan 18. yüzyıla kadar mesleki eğitim; geleneksel usullere dayalı bir sistem içerisinde esnaf ve sanatkar teşkilatlarınca yürütülmüştür. Göçebelik döneminde Türkler süt, deri, yün ürünleri ile çağın silahlarının ve bazı madeni eşyaların yapımında oldukça ileri düzeyde olmalarına karşın; Anadolu'nun yerleşik halkları yüksek teknik isteyen birçok sanat dalında Türklerden ilerideydi. Türklerin bu sanat dallarını öğrenmek için yerleşik halklar ile kurduğu etkileşim sonucu Selçuklular döneminde Ahilik, Osmanlılar döneminde de Lonca ve Gedik adları altında devam eden esnaf-sanatkar teşkilatı kurulmuştur (etogm.meb.gov.tr; Başaran, 1996, ss. 89-94).

Ahilik Teşkilatında; mesleğe giriş, mesleki yeterliğin kontrolü, kalfalık ve ustalığa yükselişin esasları bir sistem bütünlüğü içerisinde yürütülmüştür. Osmanlılarda bu kurumlar; esnaf ve sanatkarları disipline ederek, toplumda iş ve ticaret ahlakını korumakla birlikte, usta yetiştirilmesini ve yetiştirilenlerin istihdamını sağlamıştır. On altıncı yüzyılda yurdumuzdaki teknik elemanlar tarafından yapılan her türlü askeri malzeme ve silah ile gemi inşaatı, dokumacılık, çuhacılık gibi sanayi kolları diğer ülkelere göre daha ileri durumdaydı. Bu durum 18. yüzyıl sonuna kadar kısmen devam etmiştir (etogm.meb.gov.tr).

On dokuzuncu yüzyılın başında, dünyada teknolojinin diğer bilim dalları ile birlikte ilerlemesi ve bunların makine sanayinde kullanılması sosyal hayatta önemli değişmelere sebep olmuştur. Batıda büyük endüstrinin kurulmasını sağlayan "Makine İnkılabı"nın ülkemizdeki etkisi sonucunda "Lonca Teşkilatı" içinde bulunan sanat ve ticaret, kurallarını bozmuş; o zamana kadar loncalar içinde devam etmekte olan mesleki eğitim hizmetlerinin okul disiplini içinde yürütülmesinin zorunlu hale gelmesine sebep olmuştur.

Mesleki ve teknik alanda en etkili girişimi 1863-1864 yıllarında yetimhanelerdeki kız ve erkek çocukların sanat öğrenmelerini sağlamak amacıyla kurslar açan Mithat Paşa yapmıştır. O tarihlerde Tuna Valisi olan Mithat Paşa, 1860 yılında Niş'te, 1864'de Ruscuk ve Sofya'da, 1868'de de İstanbul'da açtığı okullarla mesleki ve teknik öğretim kurumlarının temelini atmıştır. Bu okulların çalışmaları hakkında bilgi edinen bir kısım valiler de Halep, Traspusgarp, Kastamonu, İzmir ve Konya'da sanat okulları kurmuşlardır. Valiler tarafından yakın ilgi gören ve gelir kaynağı da sağlanan bu okullar, her yıl biraz daha geliştirilerek Cumhuriyet dönemine kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Bu okullarda öğrencilere çuhacılık,

araba yapıcılığı, müretteplik, litograflik, kunduracılık, terzilik, debbağlık, külahçılık vb. sanatlar öğretilmiştir. İkinci Meşrutiyet döneminde bir kısım okullardaki meslek şubelerine demircilik, marangozluk, dökümcülük, modelcilik gibi sanatlar da eklenerek, bir taraftan el sanatlarında çalışacak sanatkarlar yetiştirilmiş, diğer taraftan da mevcut birkaç fabrikanın teknik elaman ihtiyacı sağlanmaya çalışılmıştır (etogm.meb.gov.tr; Başaran, 1996, ss. 89-94).

Bin dokuz yüz on üç yılından itibaren sanat okullarında eskiye oranla daha kararlı bir çalışmaya girilmiş; yönetmelik ve programları da yapılarak bu okullar daha disiplinli bir duruma getirilmiştir. Her il kendi sanat okulu için ayrı bir öğretim programı uyguladığından, okullar arasında birlik sağlanamamış olmasına rağmen bu uygulama ile çevrenin ihtiyaçlarına cevap verebilecek insan gücü yetiştirilmiştir. Ancak, I. Dünya Savaşı sırasında ve bunu takip eden yıllarda, bu okullardan bir kısmı bakımsız kalmış ve kapanmıştır (Başaran, 1996, ss. 89-94; ktogm.meb.gov.tr; etogm.meb.gov.tr).

Cumhuriyetin ilk yıllarında çeşitli okullar ve kurslar, değişik bakanlık ve daireler tarafından dağınık bir şekilde yönetilmiştir. Bu dönemlerde, Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında mesleki ve teknik öğretim konularıyla ilgilenen bir daire kurulamamıştır. Bu sebeple, 1926 yılında mesleki ve teknik öğretim, önce İlköğretim Dairesi, daha sonra da Yüksek Öğretim Dairesi bünyesinde yer almış; 1927'de de "Yüksek ve Mesleki Öğretim Genel Müdürlüğü" haline getirilmiştir. Bin dokuz yüz otuz bir yılında; 1867 Sayılı Kanunla iller 9 bölgeye ayrılmış ve her bölgede birer sanat okulu faaliyete geçirilmiştir. Böylece, sanat okulları "Bölge Sanat Okulları" haline getirilmiştir. Meslek okullarının sayılarının artması nedeniyle bu okulların ayrı bir genel müdürlüğe bağlanarak idare edilmelerine ihtiyaç duyulduğundan, 1933 yılında çıkarılan 2287 sayılı Maarif Vekaletleri Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkındaki Kanunla, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı olarak Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur (ktogm.meb.gov.tr; etogm. meb. gov. tr).

Bin dokuz yüz kırk iki yılında 4303 sayılı Kanunla girişilen planlı çalışmalar, 1950 yılında 5642 sayılı Kanunla devam ettirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları büyük bir gelişme devresine girmiş; İstanbul Yüksek Mühendis Okulu 1944 yılında 4615 sayılı Kanunla Teknik Üniversite haline getirilmiş ve 1937-1938

öğretim yılında Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır (Başaran, 1996, ss. 89-94; etogm. meb. gov. tr).

Mesleki ve Teknik Öğretim alanında atılan bu adımlardan sonra; öğretmen ve eğitim çalışmalarının ülkenin endüstriyel ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir niteliğe kavuşturulması ve bu okullardan mezun olacak gençlerin teknik ve hayat şartlarını kavrayarak çevreye verimli bir vatandaş haline getirilebilmeleri için koordinasyon görevini yapacak bir kurula ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla, 1934 yılında Milli Eğitim Bakanlığının teklifi ve Başbakanlığın onayı ile bakanlıklar arası bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon; daha önceki uzman raporlarını, resmi ve özel sektör ihtiyaçlarını inceleyerek hangi bölgelerde ne gibi mesleki programların açılması gerektiğini belirlemiş ve bu konuda 1936 yılında bir rapor hazırlamıştır. Raporla, çeşitli mesleki alanlarda ve kademelerde ihtiyaç duyulan teknik insan gücü yetiştirmek üzere şunların açılması gerekli görülmüştür (etogm.meb.gov.tr):

- 1- Küçük sanat erbabının yanında veya fabrikalarda çalışan çıraklarla sınıai müesseseler için ileride lazım olacak çırakları yetiştirmek üzere ÇIRAKLIK OKULLARI,
- 2- Bir meslek okuluna devam etmeden bir usta yanında çıraklık yapmak suretiyle usta olanların mesleklerinde gelişebilmeleri için gerekli olan bilgileri vermek üzere AKŞAM SANAT OKULLARI,
- 3- İlkel şekilde bulunan bazı mahalli sanatlarda çalışanlara mesleki bilgiler kazandırmak ve bu gibi sanatların gelişmesine yardım etmek amacıyla GEZİCİ KÖY KURSLARI,
- 4- Mevcut ve ileride açılacak fabrikaların ihtiyacı olan fabrika uzman işçilerini ve bayındırlık işlerinin çeşitli şubelerinde çalıştırılacak tekniker düzeyindeki elemanları yetiştirmek amacıyla bugünkü mevcutlarını artırarak ve geliştirerek MESLEK VE SANAT OKULLARI,
- 5- Fabrikaların ve bayındırlık işlerimizin ihtiyacı olan iş şeflerini, elektrik tesisatçıları ve yüksek mühendis ile mütehassıs işçi arasındaki teknisyenleri yetiştirmek üzere TEKNİK OKULLAR,
- 6- Ülkenin şiddetle ihtiyaç duyduğu inşaat, makine, elektrik, kimya, maden ve askeri mühendisleri yetiştirmek üzere POLİTEKNİK-YÜKSEK TEKNİK OKULU.

Planlamaya doğru atılan ilk adım niteliğinde olan bu çalışmalardan alınan sonuçlar, 21/08/1941 tarihinde bir raporda toplanarak, Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nce bir program geliştirilmiştir. Gelişen teşkilat yapısının artan ihtiyaçlarını karşılamada Genel Müdürlük merkez ve taşra kadroları yetersiz kalınca, Mesleki ve Teknik Öğretim alanındaki işlerin, daha sistemli ve etkili bir şekilde başarılabilmesi için 25.09.1941 tarihinde 4113 sayılı Kanunla "Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü", "Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı" haline getirilmiştir. Bu kanunla meslek okullarının talim ve terbiye ile teftiş işleri hariç bütün hizmetleri, bu Müsteşarlık sorumluluğuna verilmiştir. Müsteşarlık; Erkek Teknik, Kız Teknik ve Ticaret Öğretim Müdürlükleri ile Teknik Büro, Yapı İşleri Müdürlükleri ve Muamelat Şefliği gibi dairelerden oluşmuştur. Müsteşarlığın programı; yüksek seviyeli teknik okullarının, tekniker okullarının, akşam sanat okullarının, yapı enstitülerinin, kız enstitülerinin, gezici köy kurslarının, yeni ticaret okullarının ve akşam ticaret okullarının faaliyete geçirilmesini; sanat enstitüleri programı ve teşkilatının geliştirilmesini; yeni meslek şubelerinin programlara eklenmesini; sanat enstitüsü mezunlarının staj ihtiyacını karşılamak üzere fabrikalar kurulmasını öngörmüştür (Başaran, 1996, ss. 89-94; ktogm.meb.gov.tr; etogm.meb.gov.tr).

Üçüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı hedefleri ve IX. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda 1973-1974 öğretim yılında; teknisyen okulları, teknik liselere; sanat enstitüleri ise endüstri meslek liselerine dönüştürülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı 12 Eylül 1980'den sonra yeniden düzenlenmiş; 27.02.1982 tarih ve 8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kaldırılarak bütün birimler tek bir müsteşarlığa bağlanmıştır (etogm.meb.gov.tr).

Planlı kalkınma döneminden itibaren ülkemizde sanayileşmeye önem ve ağırlık verilmesi sonucunda mesleki ve teknik alanlarda eğitim görmüş insan gücü ihtiyacı hızla artmıştır. Dünyada sanayi ve teknoloji alanında meydana gelen hızlı gelişmeler, yabancı dil bilen teknik ara insan gücü ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bunun üzerine yabancı dil bilen teknik insan gücünü yetiştirmek amacıyla 1982-1983 öğretim yılından itibaren Anadolu Meslek Liseleri, 1983-1984 öğretim yılından itibaren de Anadolu Teknik Liseleri açılmıştır. Anadolu Meslek Liselerinin öğretim süresi, birinci yılı

hazırlık sınıfı olmak üzere 4 yıl; Anadolu Teknik Liselerinin öğretim süresi ise birinci yılı hazırlık sınıfı olmak üzere 5 yıldır (Başaran, 1996, ss. 89-94; ktogm.meb.gov.tr; etogm.meb.gov.tr).

4702 sayılı Kanun ile 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na eklenen ek madde ile 2001-2002 öğretim yılından itibaren öncelikle küçük yerleşim birimlerinden başlamak üzere, mesleki ve teknik eğitim alanında orta öğretim diploması, sertifika ve belge veren programların uygulandığı mesleki ve teknik eğitim merkezleri açılmıştır.

Ülkemizde, Cumhuriyet döneminden itibaren sanayileşmeye önem ve ağırlık verilmesi sonucu, mesleki ve teknik alanlarında eğitim görmüş insan gücü ihtiyacı da artmıştır. Resmi Gazetede 03.07.2002 tarih ve 24804 sayı ile yayınlanan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği'nde belirtilen ilkeler, ülkemizin bu konuda ne kadar büyük bir ihtiyaç içinde olduğunu kanıtlar. Buna göre; kalkınma planları, hükümet programları ve milli eğitim şurası kararlarında yer alan hedefler, ilkeler ve politikalara uygun olarak insan gücü, eğitim ve istihdam ilişkilerinin sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulması Mesleki ve Teknik Eğitimin temel ilkelerinin başında gelmektedir (ktogm.meb.gov.tr; etogm. meb. gov. tr).

Teknoloji, yaşadığımız yüzyılda ülkelerin kalkınmışlık düzeyini belirlemek için kullanılan ölçütler arasında önemli bir yere sahiptir. Buna bağlı olarak da endüstri, toplum kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Endüstriden faydalanılması için beraberinde nitelikli insan gücünün de bulunması bir zorunluluktur. Gerekli insan gücünün sağlanması için bireyin katılacağı eğitimin hem toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacak hem de sosyal ortamda gereksinim duyulacak, bireylerin teknik becerilerini geliştirecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu sayede hem toplumsal kalkınmadaki ara insan gücü gereksinimi olan teknik personel, hem de bireylerin bir meslek edinmesi sağlanabilecektir. Bu noktadan bakıldığında açıkça görülmektedir ki mesleki ve teknik eğitim, insanların ve toplumların hayatında önemli bir yer tutmaktadır (Kazu, 2002, yayim.meb.gov.tr).

Öğretmenler, okulda yapılan eğitim etkinliklerinin merkezinde yer aldıkları için eğitim sisteminde ya da çalıştıkları okullarda yapılan değişikliklerden en fazla etkilenen bir konumdadırlar. Okul içerisinde yapılacak değişikliklerde ve uygulamalarda onların görüşlerinden ve fikirlerinden yararlanılması, okulun dirik kalmasına katkıda bulunabilir; kendisine değer verildiğini, görüşlerinin dikkate alındığını gören

öğretmenin görevine daha sıkı bağlanmasına neden olabilir. İyi düzenlenmiş bir katılma olgusu işgörenlerin verimini artırır; örgütten ayrılmaları azaltır; örgüt içerisindeki çatışmaları azaltarak daha iyi bir iletişimi sağlar ve etkileşimi geliştirir (Gödelek, 1988, s. 34). Bu nedenle, yöneticiler astların kendileriyle yarışacağı endişesini bir kenara bırakarak, astlarla olan ilişkisini geliştirmelidirler (Aslan, 1990, s. 127).

Öğretmenin okul içerisinde alınan kararlara katılması; yaratıcılığının desteklenmesi ve sorumluluk yüklenmesi anlamlarını da taşıdığından kendisine değer verildiğine de inanmasını sağlayarak onun işten elde ettiği doyumunu etkileyebilir. Böylece öğretmenlerin karar sürecine katılmaları, öğretmenden alınacak verimin artmasına katkıda bulunabilir. Okulda eğitimin merkezinde yer almasından dolayı öğretmen kuşkusuz eğitimle ilgili sorunları, beklentileri, aksaklıkları yerinde ve anında görme imkanına sahiptir. Dolayısıyla, öğretmenlerin karar sürecine katılmaları eğitimin niteliğini de arttırabilir.

Tüm eğitim kurumlarında büyük bir önem taşınmasına karşın Mesleki ve Teknik Eğitimde katılmanın kapsamı daha da genişlemektedir. Mesleki ve teknik eğitim alanında yerel yönetimler, ilgili oda, kamu ve özel kurum ve kuruluşlar ile gönüllü kuruluş temsilcileri ve sivil toplum örgütlerinin eğitim yönetimi karar süreçlerine katılım ve katkılarının sağlanması, uygulama ve iş birliğinin kurumsallaştırılması esastır.

Yukarıda sözü edilen nedenlerden dolayı Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ve isteklerine ilişkin algıları araştırılmaya değer görülmüştür.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ve isteklerine ilişkin algılarını belirleyerek; bu algıların, öğretmenlerin bireysel değişkenlerine ve karar türlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediklerini ortaya koymaktır.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır :

- 1- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları nelerdir?

- 2- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları nelerdir?
- 3- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan katılma durumları ile katılma isteklerine ilişkin algıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- 4- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; kararlara katılma durumları ile ilgili algıları, alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 5- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları, alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 6- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile ilgili algıları; cinsiyetine, branşına, mesleki kıdemine, bulunduğu okuldaki kıdemine ve okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 7- Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları; cinsiyetine, branşına, mesleki kıdemine, bulunduğu okuldaki kıdemine ve okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin karar sürecine ve okul düzeyinde alınmakta olan kararlara ne oranda katıldıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma bir bakıma 1994 yılında Köklü'nün Malatya ilinde yapmış olduğu araştırmanın İstanbul ilindeki liselerde tekrarlanmasıdır. Ancak bu çalışmada daha spesifik bir örneklem grubu ele alınarak karara katılma anketi sadece Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Bu nedenle, araştırmanın Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında görev yapan eğitim yöneticilerine, öğretmenlere ve bu kurumlardaki sorunlara kalıcı çözümler getirmek isteyen araştırmacı ve yöneticilere katkıda bulunacağı umulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda düzenlenecek olan hizmet içi eğitimler ile öğretmenlerin hem daha donanımlı hem de daha özgüvenli olmaları yönünde gelişme kaydedilebileceği düşünülmektedir. Ayrıca

bulgular doğrultusunda eğitim yöneticilerine düzenlenecek seminerlerin kararlara katılmanın bir yetki kaybı olmadığını anlatmaya fayda sağlayacağı umulmaktadır.

Sayıtlı

Anketlere verilen yanıtlar, araştırmaya katılan öğretmenlerin gerçek görüşlerini yansıtmaktadır ve objektiftir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; verilerin elde edileceği grup, test edilecek kararlar ve deneklerin kararlara katılma istek ve durumlarını etkilediği varsayılan etkenler bakımından aşağıdaki gibi sınırlandırılmıştır:

- 1- Araştırma kapsamına Mesleki ve Teknik Eğitim bünyesindeki okullardan sadece Erkek Teknik Öğretim ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlükleri'ne bağlı olanlar alınmıştır.
- 2- Rehber öğretmenler derslere girmedikleri ve öğretimsel karar konularıyla direk bağlantılı olmadıkları için araştırma kapsamına alınmamıştır.
- 3- Araştırma 2005-2006 öğretim yılında görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.
- 4- Anket, gönüllülere uygulanmıştır.

Tanımlar

Araştırma kapsamında kullanılan bazı kavramların araştırmaya uygun olarak tanımlamaları aşağıda verilmiştir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumu : Mesleki ve teknik eğitim alanında diplomaya götüren orta öğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim-öğretim kurumları.

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Meslek Lisesi : Kız meslek liseleri, kız teknik liseleri, Anadolu kız meslek liseleri, Anadolu kız teknik liseleri, kız teknik öğretim olgunlaşma enstitüleri ve pratik kız sanat okulları.

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Meslek Lisesi : Endüstri meslek liseleri, teknik liseler, Anadolu meslek liseleri, Anadolu teknik liseleri ve pratik sanat okulları.

Müdür : Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne veya Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okul müdürü.

Öğretmen : Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne veya Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okulda görevli öğretmen.

Okul : Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne veya Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okul.

Karara Katılma Durumu : Öğretmenin, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma eylemi.

Kararlara Katılma İsteği : Öğretmenin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteği.

Okulun Türü : Çalışılan okulun hangi genel müdürlüğe (Kız Teknik Öğretim / Erkek Teknik Öğretim) bağlı lise olduğu.

Mesleki Kıdemi : Öğretmenin, öğretmenlik mesleğine başladığından beri yıl olarak geçen süre.

Bulunduğu Okuldaki Kıdemi : Öğretmenin, anketi yanıtladığı okuldaki yıl olarak çalışma süresi.

Branş : Öğretmenin, çalışmakta olduğu okulda okuttuğu ders veya dersler grubu.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Açıköz (1984), Ankara ilinde 15 lisede görev yapan 412 öğretmen üzerinde yaptığı araştırmada; ortaöğretimde çalışan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına, katılmaya istekliliklerine, karar konularına duydukları ilgilerine ve karar konularındaki yeterliliklerine ilişkin görüşleri; bu görüşlerin birbiri ile ve öğretmenlerin kişisel değişkenleri ile ilişkilerini belirtmeye çalışmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır:

Öğretmenlerin karara katılma durumlarına ilişkin görüşleri “çok az”, karar konularına, duydukları ilgilerine ve karar konularındaki yeterliliklerine ilişkin görüşlerine göre “biraz” seçeneğinde yer almaktadır. Öğretmenlerin karara katılma ile ilgili durum, istek ve yeterlilik boyutundaki görüşleri arasında anlamlı farklar görülmüştür. Öğretmenlerin öğretim ve yönetim kararlarına katılma durumlarına, katılma isteklerine ve yeterliliklerine ilişkin görüşleri anlamlı farklılık göstermektedir. Bu boyutlarda öğretim kararlarının ortalamaları, yönetim kararlarının ortalamalarından daha yüksektir. Öğretmenlerin en çok katıldıkları, en çok katılmak istedikleri, en çok ilgi duydukları ve en çok yeterli buldukları karar konusunun “öğrenci başarılarının nasıl değerlendirilmesi”; bu dört boyutta en düşük düzeyde olduğu gözlenen karar konusunun ise “okulun gelir ve harcamalarının planlanması” olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin kişisel değişkenlerinin çoğuna göre, durum, istek, ilgi ve yeterlik boyutlarına ilişkin görüşleri anlamlı farklılık göstermemektedir.

Kaya (1984) tarafından milli eğitim müdürleri, milli eğitim müdür yardımcıları, eğitim enstitüsü müdürleri ve yardımcıları ile ilköğretim müdürlerinden oluşan 238 kişilik örneklem grubu üzerinden yapılan, “Eğitim Sistemimizde Üst Yöneticiler Dışındaki Yönetici ve Eğitici Personelin Kararların Oluşmasındaki Etkililik Derecesi” adlı araştırma verilerine göre Türk eğitim sisteminde kararlar üst yöneticiler tarafından

alınmaktadır. Alt kademelerdeki yöneticilerin ise karar almaya yetkileri bulunmamaktadır. Okul müdürleri alınan kararları sadece yorumlayıp, uygulayabilmektedir. Milli eğitim müdürleri ve okul müdürlerinin karar verme yetkileri kanun ve yürütmeliklerle belirlendiğinden oldukça sınırlıdır (Kaya, 1999, s. 213).

Saka (1985)'nin karar vermenin örgüt ve yönetim kavramları içindeki yeri ve önemini incelediği araştırmasında şu bulgular elde edilmiştir. Klasik yönetim kuramı yaklaşımları yönetim süreçlerini oluştururlarken karar ve karara katılmanın önemini görmemişlerdir. Davranışçı yönetim kuramcıları, karar sürecinin önemini görmüş ve karara katılmayı savunmuşlardır. Çağdaş yönetim kuramına göre; astlar kararlara katılmaya özendirilmeli ve karar verme yetkileri, tüm örgüt hiyerarşisi boyunca yaygınlaştırılmalıdır.

Erkılınc (1993), genel liselerde öğretmenlerin kararlara katılma isteklilikleri ve katılmayı sınırlayan etmenleri araştırdığı çalışmasında Eskişehir il merkezindeki genel liselerde çalışan 53 yönetici ve 248 öğretmeni örneklem olarak almıştır. Elde edilen bulgular şunlardır :

Genel liselerdeki öğretmenlerin büyük çoğunluğu kararlara katılmak istemektedirler. Öğretmenler eğitim programı ve öğretimin yönetimi boyutlu kararlara; öğrenim hizmetlerinin, işgören hizmetlerinin ve genel hizmetlerin yönetimine ilişkin kararlara kıyasla daha çok katılmak istemektedirler.

Genel liselerde öğretmenlerin kararlara katılmasını aşırı merkeziyetçiliğin, kararın acil alınması zorunluluğunun, yöneticinin zaman yetersizliğinin, öğretmenlerin katılmaya isteksizliğinin, öğretmelerin bilgi, beceri, tutum eksikliğinin, öğretmenlerin sorumluluktan kaçma eğilimlerinin sınırlamalarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri farklılık göstermektedir.

Köklü (1994), tarafından Malatya ili şehir merkezi ve ilçelerinde 519 öğretmen ve 39 müdür üzerinde yapılan “Ortaöğretim Okullarında Öğretmenlerin Kararlara Katılımı” adlı araştırmada, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin karara katılımı ile ilgili algı ve beklentilerine ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır: Okul müdürleri öğretmenlerin her konuda alınan kararlara katılmasını isterken, öğretmenleri karar konularında yeterli görmemektedirler. Okul müdürlerinin, öğretmenlerin en çok katılmasını istediği konular öğrencilere verilen ödev konuları, kurulların düzenlenmesi ve işleyişi iken; ders dağıtım çizelgesi ve okulun gelir giderleri konusunda da en az katılmalarını

istemektedirler. Müdürlerin öğretmenleri “ödevler ve öğrenci başarıları” ile ilgili konularda yeterli görürken, “gelir ve giderlerin planlanması”, “ders dağıtım”, “öğretmenlerin değerlendirilmesine ilişkin ölçütlerin belirlenmesi”, “öğrenci davranışları” ve “ders programları çizelgesinin hazırlanması” konularında ki kararlarda yetersiz görmektedir. Okul müdürlerinin görüşleri ile beklentileri arasında da farklılık bulunmaktadır. Kıdemi az olan müdürler, öğretmenlerin alınan kararlara katılmalarını kıdemli müdürlere göre daha çok istemektedir.

Köklü'nün aynı araştırmasında, öğretmenlerin karar konularına katılma durumlarına ilişkin algıları “çok az” seçeneği etrafında yoğunlaşmıştır ve kararlara katılma istekleri, kararlara katılma durumlarından daha yüksek görülmüştür. Öğretmenlerin öğretimsel alandaki kararlara katılma durumları, isteği ve ilgileri yönetsel karar konularından daha fazladır. Aynı şekilde öğretmenlerin, yönetsel karar konularına göre kendilerini öğretimsel karar konularında çok daha fazla yeterli gördükleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin karara katılma durumlarına ilişkin algıları cinsiyet ve okulun büyüklüğü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Öğretmenlerin kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları ise okul türü değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir.

Aldemir (1996) tarafından Ankara ili, Altındağ ilçesinde yapılan ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yönetime katılma düzeylerine ilişkin araştırmada elde edilen bulgular şunlardır :

Öğretmenlerin okul yönetimine ilişkin algılar “kısmen” yönünde iken, okul yönetimine “kesinlikle” katılmak istemektedirler. Öğretmenlerin yönetime katılmaları hakkında uygulamadaki durum ve beklenen duruma ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Sınıf ve ders öğretmenlerinin yönetime katılma dereceleri arasında anlamlı bir fark görülmediği gibi; öğretmenlerin kıdemleri ile yönetime katılma dereceleri arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca öğretmenlerin cinsiyetleri ile yönetime katılma dereceleri arasında da bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Bilgin (1996), Zonguldak merkez ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin okul yönetimlerinde alınan kararlara katılabilme derecelerinin değerlendirilmesine ilişkin bir araştırma yapmış, yaptığı bu araştırmada genel olarak okulda alınan kararlara öğretmenlerin yeterli düzeyde katılmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Yılmaz (1997) tarafından Manisa ili Akhisar ve Soma ilçelerinde yapılan ve okul yönetimine katılmada öğretmenler kurulunun etkililiğini inceleyen araştırmada elde edilen bulgular şunlardır:

Okul yönetimine katılmada öğretmenler kurulu ve yöneticilerin beklentileri yönetime katılma biçimindedir ve öğretmenlerin katılma beklentileri, yöneticilerin beklentilerinden daha yüksektir. Öğretmenlerin, yönetime katılmada öğretmenler kurulunu etkisiz görmesine karşın okul yöneticileri öğretmenler kurulunu etkili görmektedirler. Okul yönetimine katılmada öğretmenler kurulunun etkililiği hakkında, yönetici ve öğretmenlerin birbirlerine göre yönetim ve çalışma koşulları boyutundaki beklentileri arasında anlamlı farklılık görülürken, eğitim ve öğretim boyutunda farklılık görülmemektedir.

Gök ve Okçabol'ın (1998) 9 il, 205 okul, 2301 öğretmeni örneklem olarak yaptığı araştırmada öğretmen profili çıkarılmış, eğitim sistemiyle ilgili değerlendirme konularında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Eğitim sisteminin daha etkin ve ülke sorunlarını giderici bir yapıya kavuşturulmasıyla ilgili önerilerin çoğunda öğretmenlerin görüş birliği içinde oldukları görülmektedir. Öğretmenler, eğitim konusunda son kararın eğitimciye bırakılmasını (%94), öğretmen sendikalarının eğitsel karar süreçlerinde yer almasını (%83) ve yerel yönetimlerde eğitim konularında söz sahibi olmasını istemektedirler.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Clark'ın (1983, akt. Bilgin, 1996, s. 31), "Müdür ve Öğretmenler Arasında Benzer Değerler Arasında Bir İlişkinin Olup Olmadığını ve Karar Verme Sürecindeki Öğretmen İlgisinin Derecesi" adlı araştırmasında şu bulgular elde edilmiştir: Doktora öğrenimi görmüş müdürler, altı yıllık çalışanlara ve yüksek lisans dereceli müdürlere; erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre karar süreçleri ile daha çok ilgilenmektedirler. Okul müdürü ve öğretmenlerin yaşlarının yakınlığı oranında kararlara ilgilidirler.

Thierbach (akt. Açıköz, 1984, s. 43), "Ortaokul ve Liselerde Karara Katılma ve İş Doyumu" adıyla yaptığı araştırmada şu bulgulara ulaşmıştır : Öğretmenlerin doyumları ile buldukları karara katılma ortamı arasında ve karar sürecine etki düzeyleri ile işten aldıkları doyum arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Flannery (akt. Açıkgöz, 1984, s. 43) ise, “Wisconsin’de Öğretmenlerin Kararlara Katılımları ve İş Doyumları” adlı araştırmasında şu bulguları elde etmiştir: Öğretmenlerin meslek doyumları, karar durumlarına olumlu ve anlamlı olarak bağlıdır. Öğretmenlerin ilgi ve uzmanlıkları arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu gibi, algılanan öğretmen ilgisi ile karar koşulları; ilgi ve meslek doyumunu arasında da olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca; algılanan öğretmen etkisi, meslek doyumunu ve karar koşulları arasında anlamlı ilişkiler vardır.

Speed (akt. Açıkgöz, 1984, s. 44), “Bireyselleştirilmiş Öğretim Yapan Liselerde Personel Doyumu ve Karara Katılma” adlı araştırmasında, karar alanlarını teknik ve yönetsel karar alanları diye ikiye ayırmıştır. Katılmanın yüksek düzeyde, orta düzeyde ve hiç olmadığı ortamlarda yapılan araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Teknik ve yönetsel karar alanlarında iş doyumunu ve öğretmenlerin buldukları karar koşulları arasında doğru orantı vardır. Gerçek katılma durumu, iş doyumundaki değişmeyi en iyi şekilde açıklamaktadır. Öğretmenler karara katılmada daha fazla söz sahibi olabilmek için mesleksi karar verme gruplarının oluşturulmasını istemişlerdir. Öğretmenler yönetsel kararlara teknik kararlardan daha az katılmaktadırlar.

Meshanko’nun (1990, akt: Köklü, 1994, ss. 39-40) “Öğretmenlerin Karar Vermesi: Öğretmenlerin, Yöneticilerin ve Okul Kurulu Üyelerinin Görüşlerinin Analizi” başlıklı araştırmasında şu bulguları elde etmiştir: Öğretmenlerin, karar vermenin paylaşılmasına katılma istekleri ve katılma durumlarına ilişkin olarak öğretmenler, yöneticiler ve okul yönetim kurulu üyelerinin algıları arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. İlkokul ve ortaokul öğretmenleri, karar vermenin paylaşılmasına daha fazla katılma isteği göstermişlerdir ancak öğretmenlerin karara katılma istekleri, kişisel değişkenlere göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

Dina Anderson Braddy (1991, akt: Köklü, 1994, ss. 40-41)’nin 30 okul ve 450 öğretmeni kapsayan araştırmasında, dört seçenekli Stogdill’in LBDQ-From XII’si ile yine dört seçenekli Alutto ve Belasco’nun Decisional Participation Scala anketleri ile birlikte kişisel değişkenlere yönelik sorular sorulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir : İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin gerçek katılma durumları, katılma isteklerinden az olmuştur ve ilkokul öğretmenlerinin katılma durumu, ortaokul öğretmenlerinin katılma durumlarından daha yüksek bulunmuştur.

Hem ilkököl öğretmenlerinin hem de ortaokul öğretmenlerinin yönetimle ilgili karar konularına katılma istekleri, öğretimsel karar konularına katılma isteklerinden daha az olmuştur. Öğretmenlerin, yöneticilerin liderlik biçimini daha güçlü algılamaları, öğretmenlerin katılımını yükseltirken; öğretmenlerle yaşlı yöneticilerin karara katılma durumu ve katılma isteği arasında büyük farklılıklar bulunmuştur. Karara katılmaya duyulan istek karara katılma durumundan çok daha yüksek olduğu gibi deneyimli öğretmenlerin bulunduğu okullarda, karara katılma durumu diğer okullardan daha yüksek bulunmuştur. Öğretmenler, bayan yöneticileri erkek yöneticilerden daha güçlü lider olarak algılamışlar ve doktora derecesindeki yöneticileri lider tipi olarak tercih etmişlerdir. Yöneticilerin bayan olması ve doktora derecesine sahip olması ise öğretmen katılımını arttırmaktadır.

Case (1991, akt: Köklü, 1994, s. 41)'in, "Karar Vermeye Öğretmen Etkisi" ile ilgili yaptığı araştırmada öğretmenlerin kararlara katılımlarının, öğretmenleri okul yönetimi ile daha uyumlu hale getirdiği görülmüştür. Aynı araştırmada öğretmenlerin daha çok sınıfla ve öğretimle ilgili kararlara katılmak istedikleri de görülmüştür.

Sick (1991)'in, öğretmenlerin kararlara katılmaya istekliliklerini saptamak ve katılma uygulamalarını değerlendirmek amacıyla 153 ilkököl öğretmenini örneklem olarak aldığı araştırmanın sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır : Öğretmenler öğrenci, personel denetleme ve bütçe ile ilgili karar konularına kıyasla öğretim boyutlu kararlara daha çok katılmak istemektedirler. Yasal eksiklik, zaman yetersizliği gibi nedenler öğretmenlerin kararlara katılmalarını engellemektedir.

Fields (1991, akt: Köklü, 1994, ss. 41-42)'in, "Karar Vermeye Öğretmen Katılımı" ile ilgili araştırmasında elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir : Öğretmenlerin karar vermeye katılmasının yüksek düzeyli olması ile pozitif öğrenci çıktıları arasında doğru orantılı yüksek ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin hem öğretimsel hem de yönetsel karar konularına katılma istekleri, karar vermeye katılmadaki gerçek durumlarından daha yüksek bulunmuştur.

Musco (1992, akt: Köklü, 1994, ss. 42-43)'nin, "New York Şehrindeki Lise Öğretmenlerinin, Öğretmenlerin Karara Katılımı ve Davranışları Hakkındaki Algıları Arasındaki İlişki " ile ilgili araştırmasında 429 öğretmenden elde ettiği bulgular şu şekilde özetlenebilir : Öğretmenlerin karara katılımı ve davranışı arasında orta düzeyde ve ortadan biraz az düzeyde ilişki bulunmuştur. Varolan katılma, öğretmenlerin kendine

ait sınıflarındaki eğitime yönelik kararlar, saptanan okul politikası ve amaçları ile doğrudan ilişkilidir. Öğretmen davranışları, eğitim etkinliklerini planlama, öğrencilerin öğrenme çıktılarını değerlendirme, okul iklimi ve genel öğrenme çevresiyle ilişkilidir. Öğretmenlerin, sonucunu kabul etmedikleri yani memnun edici olmayan kararlara katılmadıkları gözlemlenmiştir. Eğitimle ve sınıflar ilgili kararlar öğretmenler için en önemli kararlar olup, öğretmenler en sık bu kararlara katılmaktadırlar. Öğretmenlerin kararlara katılımı ile davranışları arasında, cinsiyet, görev süresindeki statü ve önceki yöneticilik deneyimi gibi kişisel değişkenler bakımından anlamlı farklılık bulunmuştur. Kararların paylaşıldığı okullardaki öğretmenlerin davranışlarıyla, kararların paylaşılmadığı okullardaki öğretmenlerin davranışları arasında farklılık gözlenmiştir.

Enderlin-Lampe (1993)'nin "Karar Vermede Paylaşım" adlı araştırmasında elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir: Okullarda karar vermeye katılımın başarılı olabilmesi için müfredat programının daraltılması gerekir. Müfredat başarıya yönelik olarak bir standarda ulaştırılmalıdır. Müfredatın yoğunluğunun başarıya olumsuz etkisi vardır. Öğrenci merkezli eğitim için katılımcı işbirliğine yönelik yönetim yapısının olması gerekir. Yönetim mevkiye bağlı değil paylaşmaya ve demokratik yapıya sahip olması gerekir. Okullarda katılmalı karar verme yönetimin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin hazırlığı yeterli derecede olmalıdır. Hazırlıksız katılım alınan kararın yanlış veya zamansız olmasına neden olmaktadır (Akt: Karaca, 2001, s. 32).

Weis (1993)'in yaptığı "Beraber Karar Alma" adlı çalışmada elde edilen bulgular ise şu şekilde özetlenebilir: Öğretmenlerle beraber karar alınan okullar daha yenilikçidir. Yeni aktivite ve yeni imkanlara daha açıktır. Bunun tam tersi olarak beraber karar alınmayan okullar yeniliklere daha kapalı ve geleneksel bir yapı içindedir. Beraber karar alınan okullar tamamen değişikliğe uğramakta ve öğretmenlerin karara katılmaları okulun değişimin hızlandırmaktadır. Geleneksel yöntemlerle yönetilen okullarda, beraber karar alınan okullara göre disiplin daha fazla uygulanmaktadır. Beraber karar alınan okullarda öğretmenlerin çalışma ortamları, geleneksel yöntemlerle yönetilen okullara oranla çok daha iyi ve performansları daha yüksektir. Beraber karar alma yöntemi ile öğretmenler öğrenciler, müfredat programı hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaktadır. Yöneticiler buldukları konum ve imkanlardan dolayı yeniliklere öğretmenlerden daha çok açıktır ve öğretmenler sınıflarında yenilikleri uygulamak için yöneticiler tarafından cesaretlendirilmek isterler. Öğretmenlerin karar almaya

katılmaları morallerini ve kendi okul kararlarında sahiplenme hissini yükseltmektedir (Weiss, 1993, s. 69; akt: Karaca, 2001, ss. 30-31).

1993 yılında, Amerika'da “Öğretmenlerin Katılımlı Karar Vermeye Yaklaşımları” adlı araştırmada şu bulgulara ulaşılmıştır : Öğretmenler bütçe ve müfredatın geliştirilmesinde katılmalı karar vermeye katılmak isterken, personel ile ilgili sorunlardan sorumlu olmak istememektedirler. Öğretmenler, ailelerin okulda kararlara katılımını olumlu bulurken, personel sorunlarının çözümü ve okul yönetimine katılmalarını istemektedirler. Katılımlı karar vermenin etkili olması için okul yönetiminin tüm parçalarıyla tanımı amacı, olası sonuçları, içeriğinin açıkça anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin katılımlı karar vermeye, okulun yapısındaki tercihlerine ve katılımlı karar vermeye eğitim reformu ilişkisine yaklaşımları incelemektir (Akt: Aldemir, 1996, ss. 38-39).

Jones (1995, akt: Karaca, 2001, ss. 31-32), tarafından yapılan “Karar Verme de Öğretmenin Katılımı Personel Morali ve Öğrenci Başarısıyla İlişkisi” adlı araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir : Öğretmenler müfredat, öğretim programı ile ilgili alanlarda karar vermeye daha fazla katılmak isterlerken; personel, bütçe ve okul-halk ilişkisi konularına daha az katılmaktadırlar. Öğretmenlerin karar vermeye katılımı onun moralini yükseltmekte ve kendisini önemli biri olarak hissetmelerini sağlamaktadır. Büyük okullarda karar vermeye katılım oranı küçük okullardan daha çok olmaktadır. Öğretmenlerin karar vermeye katılımı asıl görevlerini başarmaları için daha fazla çalışarak zorlanmalarına neden olmaktadır. Öğretmenlerin karar vermeye katılımı ile öğrenci başarısı arasında ilişki bulunamamıştır. Ancak öğrenci başarısının, öğrencinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik düzeyi ve okul yapısı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan yerlerde okullar minimum eğitim amaçlarına ulaşmayı hedeflemektedirler.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kararlara katılma durumlarına ilişkin görüşleri, anket tekniği ile ortaya koyucu olduğundan, betimsel ve taramaya yönelik bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilindeki Erkek Teknik Öğretim ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlükleri'ne bağlı okullardaki öğretmenler oluşturmaktadır. İstanbul ili Avrupa yakasındaki 17 ilçede Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı toplam 37 okul; Anadolu yakasındaki 8 ilçede 19 okul bulunmaktadır. İstanbul ili Avrupa yakasındaki 20 ilçede Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı toplam 35 okul; Anadolu yakasındaki 11 ilçede ise toplam 21 okul bulunmaktadır. Okulların tam listesi Ek-3'de verilmiştir. İstanbul ilindeki Erkek Teknik Öğretim ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlükleri'ne bağlı okullarda 2564'ü bayan, 2950'si erkek olmak üzere toplam 5514 öğretmen görev yapmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul ili Anadolu yakasındaki Erkek Teknik Öğretim ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlükleri'ne bağlı okullarda görevli olan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu okullarda 1041'i bayan 1084'ü erkek olmak üzere toplam 2125 öğretmen görev yapmaktadır.

Örneklem seçiminde ölçüt olarak hem Erkek Teknik Öğretim hem de Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okulların bulunduğu Anadolu yakasındaki ilçeler

tespit edilmiştir. Yalnızca Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okulların bulunmadığı Adalar ve Sultanbeyli; yalnızca Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okulların bulunmadığı Çatalca ilçeleri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Böylelikle Anadolu yakasındaki Beykoz, Kadıköy, Kartal, Maltepe, Pendik, Tuzla, Ümraniye ve Üsküdar olmak üzere 8 ilçe araştırma kapsamına alınmıştır. Bu ilçelerden Kartal, Maltepe, Tuzla, Pendik ve Üsküdar olmak üzere beşi rastgele seçilmiştir. Araştırma kapsamına alınan bu ilçelerde 652'si bayan, 638'i erkek olmak üzere toplam 1290 öğretmen görev yapmaktadır. Seçilen bu beş ilçeden bir tane Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne , bir tane de Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okul belirlenmiştir. Seçilen ilçeler ve okullar Tablo 1'de verilmiştir.

TABLO-1
ÖRNEKLEMİ OLUŞTURAN OKULLAR VE BAĞLI
BULUNDUKLARI İLÇELER

İLÇE	SEÇİLEN OKULLAR	
	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Okullar	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Okullar
Kartal	Şehit Öğretmen Hüseyin Ağırman Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Sabiha Gökçen Anadolu Kız Meslek ve Meslek Lisesi
Maltepe	Küçükyalı Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	Maltepe Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Pendik	Pendik Endüstri Meslek Lisesi	Melek Aknil Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi
Tuzla	Tuzla Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	İ.M.K.B Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Üsküdar	Haydarpaşa Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	İ.M.K.B Kız Meslek Lisesi

Bu okulların belirlenmesinde öğretmen sayısının diğer okullardakine nazaran fazla olması esas olmuştur. Burada da amaç mümkün olduğu kadar çok kişiye anketlerin uygulanabilmesidir. Belirlenen 10 okuldaki 1003 öğretmen örnekleme alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğretmenlerin karara katılma durumlarını ve karar konularına katılma isteklerini ölçmek amacıyla “Karara Katılma Anketi” (Decision Involment Analysis) kullanılmıştır. Uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, anketi yanıtlayan öğretmenlerin kişisel durumlarını belirlemeye ilişkin 5 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise A ve B olmak üzere 2 form yer almaktadır. Her bir formda 10 öğretimsel ve 17 yönetsel olmak üzere toplam 27 karar konusu bulunmaktadır. Bunların karşısında ise “Hiç” (1), “Çok Az” (2), “Biraz” (3) ve “Çok” (4) seçeneklerini içeren dördü bir ölçek yer almaktadır. Form A, kararlara katılma durumlarını; Form B ise kararlara katılma isteklerini ölçmektedir.

Karara katılma anketinin özgün biçimi Wisconsin Üniversitesi Bireysel Öğretim Araştırma ve Geliştirme Merkezi’nden James M. Lipham (1979) tarafından geliştirilmiştir. Lipham’ın uyguladığı ankette, öğretmenlerin karara katılma durumlarını, karara katılma isteklerini, karar konularına duydukları ilgilerini ve karar konularındaki yeterliliklerini ölçmek amacıyla aşağıdaki dört soru kullanılmıştır:

1. Bu konudaki kararın alınmasına ne kadar katılmaktasınız?
2. Bu konudaki kararın alınmasına ne kadar katılmak istiyorsunuz?
3. Bu karar konusu sizi ne kadar ilgilendirmektedir?
4. Bu konuda karar vermede kendinizi ne kadar yeterli buluyorsunuz?

Lipham tarafından geliştirmiş olan ve 9’u öğretimsel, 11’i ise yönetsel olmak üzere toplam 20 karar konusundan oluşan “Decision Involvement Analysis”, Açıköz (1984) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Bu uyarlama sırasında 20 karar konusundan ikisi bizim okullarımıza uymadığı için Türkçe metne konulmamıştır. Çıkarılan bu 2 karar konusunun yerine 5 yeni karar konusu eklenerek 23 karar konusu içeren anket geliştirilmiştir.

Köklü (1994), Açıkgöz'ün geliştirdiği anketin yönetsel bölümünde yer alan “Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılması” karar konusunu öğretimsel karar konuları grubuna; Açıkgöz'ün anketinde öğretimsel grupta yer alan “Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması” karar konusunu yönetsel karar konuları grubuna koymuştur. Ayrıca Köklü, Açıkgöz'ün geliştirmiş olduğu bu ankette öğretimsel karar konuları grubuna 1 karar konusu ekleyerek karar konusu sayısını 10'a, yönetsel karar konuları grubuna 3 karar konusu ekleyerek karar konusu sayısını 17'ye çıkartmış ve 27 karar konusu içeren Karara Katılma Anketini elde etmiştir.

Bu araştırmada Köklü'nün geliştirmiş olduğu anketteki “Eğitsel kolların kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi” ile ilgili karar konusu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21/12/2004 tarih ve 159 sayılı kararı gereği “Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi” şeklinde düzenlenmiştir. Ancak yapılan bu değişiklik okulların işleyişinde bir farklılık yaratmadığı ve sadece isimlendirmeden kaynaklandığı için yeniden güvenilirlik hesaplamaları yapılmamıştır. Köklü tarafından yapılan pilot uygulama sonucunda elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 2'de verilmiştir. Karara Katılma Anketi'nin karara katılma boyutu ve karara katılma isteği boyutu için geçerli olan faktör yükleri Ek-4'te verilmiştir.

TABLO-2
KARARA KATILMA ANKETİ İÇİN CRONBACH ALPHA
GÜVENİRLİK KATSAYILARI

Boyut	Öğretim Kararları	Yönetim Kararları	Sayı
Katılma durumu	.80	.93	120
Katılma isteği	.83	.92	120

Ayrıca öğretmenlerin kişisel değişkenlerine yönelik sorularda da bir takım düzenlemeler yapılmış ve anket bu haliyle kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Anketin uygulanabilmesi için öncelikle İstanbul Valiliği'nden ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır. Anket formalarının çoğaltılmasından sonra tespit edilen okullarda anketler bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Çoğaltılan anketler 02 Aralık 2005 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmış ve anketlerin uygulanması 24 Şubat 2006 tarihinde sonlandırılmıştır. Anketlerin uygulanması esnasında gönüllülük esas olduğu için araştırmaya katılmak istemeyen öğretmenler ile raporlu ve izinli olan öğretmenler, sayının beklenenin altında kalmasına neden olmuştur. Örneklemeye alınan okullarda çalışan öğretmen sayıları ve işleme konan anketlerin dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

TABLO-3
ÖRNEKLEMENE ALINAN OKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN SAYILARI İLE
İŞLEME KONAN ANKET SAYILARININ DAĞILIMLARI

Okullar	Öğretmen Sayısı	İşleme Konan Anket Sayısı	%
Kartal Şehit Öğretmen Hüseyin Ağırman Endüstri Meslek Lisesi	177	108	61,01
Kartal Sabiha Gökçen Kız Meslek Lisesi	90	46	51,11
Maltepe Küçükyağlı Endüstri Meslek Lisesi	101	54	53,46
Maltepe Kız Meslek Lisesi	89	45	50,56
Pendik Endüstri Meslek Lisesi	71	37	52,11
Pendik Melek Aknil Kız Meslek Lisesi	12	10	83,33
Üsküdar Haydarpaşa Endüstri Meslek Lisesi	276	138	50,00
Üsküdar İ.M.K.B. Kız Meslek Lisesi	61	30	49,18
Tuzla Endüstri Meslek Lisesi	97	51	52,57
Tuzla İ.M.K.B. Kız Meslek Lisesi	29	12	41,37
Toplam	1003	531	52,94

Dağıtılan 884 anketten 648'i geri dönmüştür. Geri dönenlerden ikinci bölümü boş bırakılan; aynı soruda iki seçeneğin birden işaretlendiği, kişisel değişkenlerin eksik doldurulduğu toplam 117 anket değerlendirme dışında bırakıldıktan sonra geriye kalan 531 anket üzerinde işlem yapılması kararlaştırılmıştır. İşleme konan anket sayısı çalışma evreninin %24,98'ini temsil etmektedir.

Anketin uygulandığı 531 öğretmenin bireysel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile ilgili değerler ise Tablo 4'te sunulmuştur.

TABLO-4
ÖĞRETMENLERİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

Bireysel Özellikler		N	%
Cinsiyet	Bayan	251	47,3
	Erkek	280	52,7
	Toplam	531	100,0
Branş	Meslek Dersi	345	65,0
	Kültür Dersi	186	35,0
	Toplam	531	100,0
Mesleki Kıdem	1 yıl ve daha az	15	2,8
	2 – 4 yıl	97	18,3
	5 – 15 yıl	314	59,1
	16 yıl ve daha fazla	105	19,8
	Toplam	531	100,0
Okul Kıdemi	1 yıl ve daha az	115	21,7
	2 – 4 yıl	179	33,7
	5 yıl ve daha fazla	237	44,6
	Toplam	531	100,0
Okul Türü	Kız Teknik Eğitime Bağlı Meslek Lisesi	143	26,9
	Erkek Teknik Eğitime Bağlı Meslek Lisesi	388	73,1
	Toplam	531	100,0

Tablo 4'teki frekans ve yüzde değerlerinden de anlaşılacağı gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan toplam 531 öğretmenin %47.3'ü (251 kişi) kadın, %52.7'si (280 kişi) erkektir.

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin %65.0'i (345 kişi) meslek derslerine girerken, %35.0'i (186 kişi) kültür derslerine girmektedir.

Mesleki kıdem açısından aynı öğretmenlerin %2.8'inin (15 kişi) mesleki kıdemi 1 yıl ve daha az iken, %18.3'ü (97 kişi) 2-4 yıldır, %59.1'i (314 kişi) 5-15 yıldır, %19.8'i (105 kişi) ise 16 yıl ve daha fazla süredir öğretmenlik görevini sürdürmektedir.

Örnekleme yer alan öğretmenlerin %21.7'si (115 kişi) anketin uygulandığı okulda 1 yıl ve daha az süredir görev yaparken, %33.7'si (179 kişi) 2-4 yıldır, %44.6'sı (237 kişi) ise 5 yıl ve daha fazla süredir anketin uygulandığı okulda görev yapmaktadır.

Öğretmenlerden %26.9'u (143 kişi) Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yaparken %73.1'i (388 kişi) Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Öğretmenlere uygulanan 884 anketten, üzerinde işlem yapılması kesinleşen 531 anketin belirlenmesinden sonra veri girişi yapılmıştır. Veri giriş işlemi Excel'de gerçekleştirildikten sonra veriler SPSS 11.5 paket programına aktarılarak istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir.

Veri giriş işleminin tamamlanmasından sonra anketi yanıtlayan öğretmenlerin bireysel özelliklere göre yüzde ve frekans değerleri çıkarılmıştır. Anketlere verilen yanıtlara göre, öğretmenlerin öğretimsel ve yönetsel kararlara katılma durumları ile katılma isteklerinin dağılımları belirlenmiştir. Bu hesaplamalarda öğretmenlerin karar konularına verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları kullanılmıştır.

Öğretmenlerin öğretimsel ve yönetsel kararlara katılma durumlarına ve isteklerine yönelik algılarının derecesinin belirlenmesi, açıklanması ve yorumlanmasında, ankette kullanılan 4'lü dereceleme ölçeğine uygun olarak 4.00 – 3.25 (çok), 3.24 – 2.50 (biraz), 2.49 – 1.75 (çok az) ve 1.74 – 1.00 (hiç) puan aralıkları kullanılmıştır. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçenklere verilen en düşük değer

olan 1 ile en yüksek değer olan 4 arasındaki seri genişliğinin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

Daha sonra bireysel özelliklere yönelik ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için; cinsiyet, branş ve okul türü değişkenlerine yönelik bağımsız örneklem için t-testi; diğer değişkenler için de bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda gruplar arasında ortaya çıkan farkın kaynağını bulmak için LSD testi yapılmıştır. İstatistiksel işlemlerden sonra elde edilen bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda tablolaştırılmış, açıklanmış ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, öğretmenlerden anket aracılığı ile toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bulguların sunulduğunda, araştırmanın alt amaçları esas alınarak bir sıralama yapılmıştır.

Birinci Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları nelerdir? “ şeklinde düzenlenmişti. Bu amaca ulaşmak için öğretmenlerden toplanan verilere dayalı olarak hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5’in son satırında yer alan verilerden de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin kararlara katılma durumlarını için hesaplanan aritmetik ortalama, 4’lü likert tipi ölçek üzerinde $\bar{X}= 2,38$ ’dir. Elde edilen bu sonuç öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok az” katıldıklarını göstermektedir.

Elde edilen bu değer, 1984’te Açıkgöz, 1994’te Köklü ve 1996’da Bilgin tarafından yapılan araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu durum geçen zaman içerisinde öğretmenlerin kararlara katılımı ile ilgili herhangi bir aşama kaydedilmediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin kararlara katılmalarında hangi karar konularının öne çıktığının görülmesi için “Karara Katılma Anketi”nin karara katılma durumuna ilişkin alt boyutunda yer alan maddelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri aynı tabloda sunulmuştur.

TABLO-5
KARARA KATILMA ANKETİNİN
KARARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ALT BOYUTUNDA YER ALAN
MADDELERİN ARİTMETİK ORTALAMALARI VE STANDART SAPMA
DEĞERLERİ

	NO	KARAR KONUSU	N	\bar{X}	S
ÖĞRETİMSEL	1	Dersinizdeki ünitelerin hedeflerinin belirlenmesi	531	2,72	1,093
	2	Ana-babalara öğrencilerin durumlarının bildirilmesi yollarının geliştirilmesi	531	2,73	,899
	3	Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi	531	2,99	,944
	4	Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılması	531	2,73	,953
	5	Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi	531	3,20	,905
	6	Öğrenciye ilişkin bilgilerin(ruhsal dosya vb) elde edilmesi, korunması ve kullanılmasının planlanması	531	2,64	,988
	7	Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi	531	2,96	1,016
	8	Not verme kurallarının belirlenmesi	531	2,90	1,073
	9	Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi	531	3,10	,958
	10	Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi	531	3,04	,932
YÖNETİMSEL	11	Okulunuzdaki disiplin anlayışının oluşturulması ve uygulamaya konması	531	2,53	,963
	12	Öğretmenlerin nöbet günlerinin ve saatlerinin belirlenmesi	531	1,96	1,053
	13	Okulunuzdaki öğretmenler için hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi	531	1,96	1,026
	14	Danışman öğretmenlerin belirlenip,öğrenci danışmanlığının düzenlenmesi	531	2,01	1,014
	15	Ders dağıtımının yapılması	531	2,16	1,085
	16	Okul-çevre ilişkilerinde beliren sorunların çözülmesi	531	2,18	,962
	17	Okulunuzun hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi	531	2,17	,988
	18	Öğretmenlerin değerlendirilmesinde uyulacak esasların belirlenmesi	531	1,85	,979
	19	Haftalık ders çizelgelerinin(programlarının) hazırlanması	531	2,05	1,092
	20	Öğretim araç ve gereçlerinin zümrelere dağıtımının yapılması	531	2,24	1,019
	21	Zümreler arasında iletişimin nasıl sağlanacağına belirlenmesi	531	2,40	1,038
	22	Öğretmenlerin sınavlarda ya da ders dışı etkinliklerde görevlendirilmesi	531	2,05	1,017
	23	Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi	531	2,28	1,055
	24	Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi	531	2,03	1,031
	25	Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi	531	1,85	1,008
	26	Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması	531	1,62	,962
	27	Okulunuzun işleyişinin değerlendirilmesi	531	1,87	1,003
Genel			531	2,38	,650

Öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan karar konuları arasında en çok ($\bar{X}= 3,20$) “Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi” hususunda katılım gösterdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra “Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,10$) ve “Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi” ($\bar{X}= 3,04$) konularında da öğretmenlerin katılımlarının fazla olduğu göze çarpmaktadır. En az katılımın ise ($\bar{X}= 1,62$) “Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması” konusunda olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenler, “Öğretmenlerin değerlendirilmesinde uyulacak esasların belirlenmesi” ($\bar{X}= 1,85$) ve “Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi” ($\bar{X}= 1,85$) konularında alınan kararlara da oldukça az katılmaktadırlar.

İkinci Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları nelerdir?” şeklinde düzenlenmişti. Bu amaca ulaşmak için öğretmenlerden toplanan verilere dayalı olarak hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’nın son satırında yer alan verilerden de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin kararlara katılma istekleri için hesaplanan aritmetik ortalama, 4’lü likert tipi ölçek üzerinde $\bar{X}= 3,32$ ’dir. Elde edilen bu sonuç öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok” katılmak istediklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin kararlara katılma isteklerinde hangi karar konularının öne çıktığının görülmesi için “Karara Katılma Anketi”nin karara katılma durumuna ilişkin alt boyutunda yer alan maddelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 6’da sunulmuştur.

TABLO-6

KARARA KATILMA ANKETİNİN KARARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN
ALT BOYUTUNDA YER ALAN MADDELERİN ARİTMETİK ORTALAMALARI
VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	NO	KARAR KONUSU	N	\bar{X}	S
ÖĞRETİMSEL	1	Dersinizdeki ünitelerin hedeflerinin belirlenmesi	531	3,58	,702
	2	Ana-babalara öğrencilerin durumlarının bildirilmesi yollarının geliştirilmesi	531	3,39	,740
	3	Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi	531	3,61	,641
	4	Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılmazı	531	3,55	,688
	5	Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi	531	3,57	,664
	6	Öğrenciye ilişkin bilgilerin(ruhsal dosya vb) elde edilmesi, korunması ve kullanılmasının planlanması	531	3,26	,832
	7	Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi	531	3,63	,600
	8	Not verme kurallarının belirlenmesi	531	3,61	,625
	9	Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi	531	3,64	,628
	10	Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi	531	3,48	,709
YÖNETİMSEL	11	Okulunuzdaki disiplin anlayışının oluşturulması ve uygulamaya konması	531	3,45	,747
	12	Öğretmenlerin nöbet günlerinin ve saatlerinin belirlenmesi	531	3,30	,934
	13	Okulunuzdaki öğretmenler için hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi	531	3,28	,902
	14	Danışman öğretmenlerin belirlenip,öğrenci danışmanlığının düzenlenmesi	531	3,19	,893
	15	Ders dağıtımının yapılması	531	3,34	,848
	16	Okul-çevre ilişkilerinde beliren sorunların çözülmesi	531	3,20	,833
	17	Okulunuzun hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi	531	3,34	,823
	18	Öğretmenlerin değerlendirilmesinde uyulacak esasların belirlenmesi	531	3,32	,858
	19	Haftalık ders çizelgelerinin(programlarının) hazırlanması	531	3,28	,883
	20	Öğretim araç ve gereçlerinin zümrelere dağıtımının yapılması	531	3,27	,854
	21	Zümreler arasında iletişimin nasıl sağlanacağına belirlenmesi	531	3,24	,844
	22	Öğretmenlerin sınavlarda ya da ders dışı etkinliklerde görevlendirilmesi	531	3,15	,927
	23	Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi	531	3,07	,954
	24	Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi	531	2,99	,974
	25	Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi	531	2,90	1,036
	26	Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması	531	2,79	1,103
	27	Okulunuzun işleyişinin değerlendirilmesi	531	3,19	,950
Genel			531	3,32	,547

Öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan karar konuları arasında en çok ($\bar{X}=3,64$) “Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi” hususuna katılmak istedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra “Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi” ($\bar{X}=3,63$), “Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi” ($\bar{X}=3,61$) ve “Not verme kurallarının belirlenmesi” ($\bar{X}=3,04$) konularında da öğretmenlerin katılma isteklerinin fazla olduğu göze çarpmaktadır. En az katılıma isteğinin ise ($\bar{X}=2,79$) “Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması” konusunda olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenler, “Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi” ($\bar{X}=2,99$) ve “Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi” ($\bar{X}=2,90$) konularında alınan kararlara da oldukça az katılmak istemektedirler.

Üçüncü Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile katılma isteklerine ilişkin algıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” şeklinde düzenlenmişti. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan analizlerle ilgili bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

TABLO-7

ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN
KARARLARA KATILMA DURUMLARINA VE KATILMA İSTEKLERİNE
İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE
T-TESTİ SONUÇLARI

ÖLÇÜM	N	\bar{X}	S	t	p
Kararlara Katılma Durumu	531	2,38	,650	-29,444	,000*
Kararlara Katılma İsteği	531	3,32	,547		

*p<.05

Tablo 7’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerinin, kararlara katılma durumlarından çok yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenler kararlara “çok az” ($\bar{X}=2,38$) katılmakta iken, kararlara katılmayı “çok” ($\bar{X}=3,32$) istemektedirler.

Aynı tablodaki (p) değerlerinden de anlaşıldığı gibi, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile katılma isteklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara şu an katıldıklarından daha çok katılmak istediklerini kanıtlar niteliktedir.

Elde edilen bu bulgular, Köklü’nün 1994 yılında yapmış olduğu araştırmadan elde ettiği sonuçları destekler niteliktedir. 1990’da Meshanko, 1991’de Braddy ve yine 1991’de Fields’de yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin kararlara katılma isteklerinin kararlara katılma durumlarından fazla olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Tablo 7’de yer alan bu bulgular, öğretmenlerin her ne kadar okul düzeyinde alınmakta olan kararlarda aktif rol almak isteseler de okul yöneticilerinin hala katılma ilkesini benimsemedikleri ve uygulamadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; kararlara katılma durumları ile ilgili algıları, alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde düzenlenmişti. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan analizle ilgili bulgular Tablo-8’de yer almaktadır.

Tablo 8’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha fazla katıldıkları görülmektedir. Öğretmenler öğretimsel kararlara “biraz” ($\bar{X}=2,90$) katılırken, yönetsel kararlara “çok az” ($\bar{X}=2,07$) katılmaktadırlar.

Aynı tablodaki (p) değerlerinden de anlaşıldığı gibi, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara katılma durumları ile yönetsel kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık öğretmenlerin okul düzeyinde

alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetimsel kararlardan daha çok katıldıklarını kanıtlar niteliktedir.

TABLO-8

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİMSEL VE YÖNETİMSEL KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

Katılma Durumları	N	\bar{X}	S	T	P
Öğretimsel Kararlara	531	2,90	,684	29,914	,000*
Yönetimsel Kararlara	531	2,07	,740		

*p<.05

Elde edilen bu bulgular, 1984 yılında Açıköz'ün ve 1994 yılında Köklü'nün yapmış olduğu araştırmaların sonuçlarını destekler niteliktedir. Speed'in 1984 yılında teknik kararlar ve yönetimsel kararlar isimlerini kullanarak yaptığı araştırma neticesinde de benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara katılma durumu ile yönetimsel kararlara katılma durumu arasındaki bu farklılık; öğretmenlerin, mesleki yönlerine yönelik olan öğretimsel kararlara biraz da olsa katılımlarına olanak verildiği şeklinde yorumlanabilir. Aynı sonuçlardan, okul yöneticilerinin öğretmenleri yönetimsel karar konuları ile ilgili yeterli görmedikleri için, bu konularla ilgili alınan kararlara katmadıkları sonucuna da varılabilir.

Karara Katılma Anketi'nin karara katılma durumuna ilişkin alt boyutunda yer alan maddelere ilişkin verilerin yer aldığı Tablo 5 incelendiğinde öğretimsel kararlara katılma durumunu gösteren ortalamanın ($\bar{X}= 2,90$) üstünde olan bazı karar konuları göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin, "Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi" ($\bar{X}= 3,20$), "Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi" ($\bar{X}= 2,96$), "Not verme kurallarının belirlenmesi" ($\bar{X}= 2,90$), "Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi" ($\bar{X}=3,10$) ve "Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi" ($\bar{X}=3,04$) ile ilgili karar konularına diğer öğretimsel karar konularından daha fazla katılmakta oldukları

görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, öğretimsel karar konuları içerisinde dersleri ile birebir ilişkili olan konularda daha fazla katılım gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Aynı tabloda yer alan ve öğretmenlerin yönetsel kararlara katılma durumunun “çok az” ($\bar{X}=2,07$) olduğunu gösteren değerler, okul yöneticilerinin öğretmenleri yönetsel karar konularında yeterli görmedikleri ve bu tür kararların alınmasına dahil etmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak öğretmenlerin “Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması” ile ilgili karar konusuna katılımlarının “hiç” olması ($\bar{X}=1,62$), parasal konularda ortaya çıkan söylentilerden rahatsız olan öğretmenlerin de bu konudaki kararların alınmasına katılmamak için ayrıca bir çaba harcadığı şeklinde düşünülebilir.

Beşinci Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin; kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları, alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde düzenlenmişti. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan analizle ilgili bulgular Tablo-9’da yer almaktadır.

TABLO-9

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİMSEL VE YÖNETİMSEL KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

Katılma İstekleri	N	\bar{X}	S	T	p
Öğretimsel Kararlara	531	3,53	,464	16,777	,000*
Yönetsel Kararlara	531	3,19	,654		

*p<.05

Tablo 9’da yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha fazla katılmak istedikleri görülmektedir. Öğretmenlerin öğretimsel kararlara katılmayı “çok” ($\bar{X}= 3,53$) isterken, yönetsel kararlara katılmayı “biraz” ($\bar{X}= 3,19$) istemektedirler.

Aynı tablodaki (p) değerlerinden de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara katılma istekleri ile yönetsel kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha çok katılmak istediklerini kanıtlar niteliktedir.

Elde edilen bu bulgular, 1984’de Açıköz’ün, 1993’te Erkılınç’ın, 1994’te Köklü’nün yapmış oldukları araştırmalarda elde ettikleri sonuçları destekler niteliktedir. 1991 yılında Braddy’nin hem ilkokul hem de ortaokul öğretmenleri üzerinde yapmış olduğu araştırmada da, öğretmenlerin yönetimle ilgili kararlara katılma isteklerinin öğretimsel kararlara katılma isteklerinden daha az olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Case’in 1991 yılında “Karar vermeye öğretmen etkisi” ile ilgili yaptığı araştırmada da bu yönde sonuçlar elde edilmiştir.

Okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara katılma isteğinin yönetsel kararlara katılma isteğinden daha fazla olması, öğretmenlerin kendilerini öncelikli ilgilendiren konularda daha etkin rol almak istedikleri şeklinde yorumlanabilir. Öğretimsel kararların öğretmenleri birinci derecede ilgilendirirken yönetsel kararların onları ikinci derecede ilgilendirdiği söylenebilir.

Karara Katılma Anketi’nin karara katılma isteklerine ilişkin alt boyutunda yer alan maddelere ilişkin verilerin yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde öğretimsel kararlara katılma isteklerinin durumunu gösteren ortalamanın ($\bar{X}= 3,53$) üstünde olan bazı karar konuları göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin, “Dersinizdeki ünitelerin hedeflerinin belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,58$), “Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi” ($\bar{X}= 3,61$), “Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılması” ($\bar{X}= 3,55$), “Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,57$), “Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi” ($\bar{X}= 3,63$), “Not verme kurallarının belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,61$) ve “Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,64$) ile ilgili karar konularına diğer öğretimsel karar konularından daha fazla katılmak istedikleri görülmektedir.

Aynı tabloda yönetsel kararlara katılma isteklerinin durumunu gösteren ortalamaların ($\bar{X}= 3,19$) altında olan bazı karar konuları göze çarpmaktadır. “Öğretmenlerin sınavlarda ya da ders dışı etkinliklerde görevlendirilmesi” ($\bar{X}= 3,15$), “Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi” ($\bar{X}= 3,07$), “Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi” ($\bar{X}= 2,99$), “Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi” ($\bar{X}= 2,90$) ve “Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması” ($\bar{X}= 2,79$) ile ilgili karar konularına öğretmenlerin daha az katılmak istedikleri görülmektedir. Bu aritmetik ortalamalar incelendiğinde Açıköz’ün 1984 yılında yapmış olduğu ve öğretmenlerin en az katılmak istedikleri yönetsel karar konusu “okulun gelir ve harcamalarının planlanması” şeklindeki sonucunun hala geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Bu da geçen 22 yıllık süre zarfında öğretmenlerin hala ortaya çıkacak spekülasyonlardan duydukları tedirginlikten dolayı parasal konulardan mümkün olduğu kadar uzak durmalarının yanı sıra bu tür konularda alınacak kararlara imkanları olsa bile katılmak istemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Altıncı Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile ilgili algıları; cinsiyetine, branşına, mesleki kıdemine, bulunduğu okuldaki kıdemine ve okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? “ şeklinde düzenlenmişti. Cinsiyet, branş, mesleki kıdem, okul kıdemi ve çalıştığı okul türüne göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara konularına katılmalarına ilişkin olarak elde edilen bulguları aşağıdaki biçimde belirtmek ve açıklamak olanaklıdır.

Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları

Cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

TABLO-10

CİNSİYETE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	CİNSİYET				t	P
	Bayan N=251		Erkek N=280			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma Durumları	2,50	,664	2,28	,621	3,870	,000*

*p<.05

Tablo 10’da yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara erkek öğretmenlerden daha fazla katılmakta oldukları görülmektedir. Okul düzeyinde alınmakta olan kararlara bayan öğretmenler “biraz” ($\bar{X}= 2,50$) katılırlarken erkek öğretmenlerin bu kararların alınmasına “çok az” ($\bar{X}= 2,28$) katıldıkları görülmektedir.

Altıncı alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları bakımından cinsiyete göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 10’un son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 10’daki (p) değerinden de anlaşıldığı gibi bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile erkek öğretmenlerin kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık cinsiyet faktörünün kararlara katılma durumu üzerinde etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Köklü’nün 1994 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarından farklı olarak bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımlarının erkek öğretmenlerden daha fazla olması, kadınların geçen yıllar içerisinde sosyal ve ekonomik statülerindeki ilerlemelerinin bir göstergesi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları

Branş değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

TABLO-11

BRANŞA GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	BRANŞ				t	p
	Meslek N=345		Kültür N=186			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma Durumları	2,41	,641	2,31	,663	1,712	,084

Tablo 11’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, hem meslek dersi öğretmenlerinin ($\bar{X}= 2,41$) hem de kültür dersi öğretmenlerinin ($\bar{X}= 2,31$) okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarının “çok az” olduğu görülmektedir.

Altıncı alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları bakımından branşa göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 11’in son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 11’deki (p) değerlerinden de anlaşıldığı gibi meslek dersi öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile kültür dersi öğretmenlerin kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre elde edilen bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12’te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında 1 yıl ve daha az süredir öğretmenlik yapanlar ($\bar{X}= 2,02$) ile 2-4 yıl ($\bar{X}= 2,23$), 5-15 yıl ($\bar{X}= 2,41$), 16 yıl ve daha fazla ($\bar{X}= 2,47$) süredir görev yapan öğretmenlerin tamamının okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok az” katıldıkları görülmektedir.

TABLO-12

MESLEKİ KIDEME GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	MESLEKİ KIDEM							
	1 yıl ve daha az		2 – 4 yıl		5 – 15 yıl		16 yıl ve daha fazla	
	N=15		N=97		N=314		N=105	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Katılma Durumu	2,02	,593	2,23	,646	2,41	,623	2,47	,708

Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasındaki farklılıkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 13'te sunulmuştur.

TABLO-13

OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN MESLEKİ KIDEME GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Katılma Durumu	Gruplar Arası	5,448	3	1,816	4,370	,005*
	Gruplar İçi	218,978	527	,416		
	Toplam	224,426	530			

*p<.05

Tablo 13'teki (p) değerinden de anlaşılacağı gibi, mesleki kıdem değişkenine göre yapılan varyans analizi sonucunda okul düzeyinden alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin grup aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucu Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14'ten de anlaşılacağı gibi, 16 yıl ve daha fazla süredir görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımları 1 yıl ve daha az süredir görev yapan öğretmenler ile 2-4 yıl süredir görev yapan öğretmenlerden daha fazladır. Aynı şekilde 5-15 yıl görev yapan öğretmenlerin de kararlara katılımları hem 1 yıl ve daha az hem de 2-4 yıllık süredir görev yapan öğretmenlerden daha fazladır.

TABLO-14
MESLEKİ KIDEME GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA
KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ORTALAMALAR ARASINDAKİ FARKIN
KAYNAĞINI GÖSTERİR LSD TESTİ SONUÇLARI

	(I) Mesleki Kıdem	(J) Mesleki Kıdem	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
Katılma Durumu	1 yıl ve daha az	2 – 4 yıl	-,2055	,17884	,251
		5 – 15 yıl	-,3909*	,17037	,022
		16 yıl ve daha fazla	-,4522*	,17793	,011
	2 – 4 yıl	1 yıl ve daha az	,2055	,17884	,251
		5 – 15 yıl	-,1853*	,07488	,014
		16 yıl ve daha fazla	-,2467*	,09078	,007
	5 – 15 yıl	1 yıl ve daha az	,3909*	,17037	,022
		2 – 4 yıl	,1853*	,07488	,014
		16 yıl ve daha fazla	-,0613	,07267	,399
	16 yıl ve daha fazla	1 yıl ve daha az	,4522*	,17793	,011
		2 – 4 yıl	,2467*	,09078	,007
		5 – 15 yıl	,0613	,07267	,399

*p<.05

Elde edilen bulgular; mesleki kıdemine bakılmaksızın tüm öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımının “çok az” olduğunu göstermektedir. Ancak bir karşılaştırma yapıldığında 5-15 yıl ile 16 yıl ve daha fazla süredir görev yapan öğretmenlerin diğer grup öğretmenlerden kararlara katılımlarının nispeten fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılım açısından kendilerini pek de yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak bir kıyaslama yapıldığında mesleki kıdemi 5-15 yıl ile 16 yıl ve daha fazla olan öğretmenlerin bu konuda kendilerini aslında yeterli görmeseler bile 2-4 yıl ile 1 yıl ve daha az süredir görev yapan öğretmenlerden nispeten daha yeterli gördükleri söylenebilir.

Çalıştıkları Okuldaki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları

Öğretmenlerin çalıştıkları okuldaki kıdemlerine göre elde edilen bulgular Tablo 15’te sunulmuştur.

TABLO-15

OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	OKUL KIDEMİ					
	1 yıl ve daha az		2 – 4 yıl		5 yıl ve daha fazla	
	N=115		N=179		N=237	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Katılma Durumu	2,27	,628	2,31	,628	2,48	,664

Tablo 15’te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında 1 yıl ve daha az süredir aynı okulda öğretmenlik yapanlar ($\bar{X}= 2,27$) ile 2-4 yıl ($\bar{X}= 2,31$), 5 yıl ve daha fazla ($\bar{X}= 2,48$) süredir aynı okulda görev yapan öğretmenlerin tamamının okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok az” katıldıkları görülmektedir.

Okul kıdemlerine göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasındaki farklılıkların istatistiksel bakımdan

anlamli olup olmadigini belirlemek üzere varyans analizi yapilmis ve elde edilen bulgular Tablo 16’da sunulmustur.

TABLO-16

OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN OKUL KIDEMİNE GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Katılma Durumu	Gruplar Arası	4,962	2	2,481	5,969	,003*
	Gruplar İçi	219,463	528	,416		
	Toplam	224,426	530			

*p<.05

Tablo 16’daki (p) değerinden de anlaşılacağı gibi, okul kıdemi değişkenine göre yapılan varyans analizi sonucunda okul düzeyinden alınmakta olan kararlara katılma durumlarına ilişkin grup aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Gruplar arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucu Tablo 17’de verilmiştir.

TABLO-17

OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMUNA İLİŞKİN ORTALAMALAR ARASINDAKİ FARKIN KAYNAĞINI GÖSTERİR LSD TESTİ SONUÇLARI

	(I) Okul Kıdemi	(J) Mesleki Kıdem	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
Katılma Durumu	1 yıl ve daha az	2 – 4 yıl	-,0363	,07705	,638
		5 yıl ve daha fazla	-,2147*	,07327	,004
	2 – 4 yıl	1 yıl ve daha az	,0363	,07705	,638
		5 yıl ve daha fazla	-,1785*	,06384	,005
	5 yıl ve daha fazla	1 yıl ve daha az	,2147*	,07327	,004
		2 – 4 yıl	,1785*	,06384	,005

*p<.05

Tablo 17’den de anlaşılacağı gibi, 5 yıl ve daha fazla süredir aynı okulda görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımları hem 2-4 yıl hem de 1 yıl ve daha az süredir aynı okulda görev yapan öğretmenlerin katılımlarından daha fazladır. 2-4 yıl arası aynı okulda görev yapan öğretmenlerle 1 yıl ve daha fazla süredir aynı okulda görev yapan öğretmenler arasında ise kararlara katılım bakımından istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır.

Aynı okulda uzun süre çalışan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımlarının daha fazla olması, bu öğretmenlerin buldukları ortamla uyumları ve sahiplenme güdülerinden kaynaklanabilir.

Çalıştıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma Durumları

Çalışılan okul türü değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

TABLO-18

OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA DURUMLARINA İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	OKUL TÜRÜ				t	p
	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi N=143		Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi N=388			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma Durumları	2,57	,663	2,31	,631	4,172	,000*

*p<.05

Tablo 18’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerden daha fazla katılmakta oldukları görülmektedir. Okul düzeyinde alınmakta olan kararlara Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı

okullarda görev yapan öğretmenler “biraz” ($\bar{X}= 2,57$) katılırlarken, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin bu kararların alınmasına “çok az” ($\bar{X}= 2,31$) katıldıkları görülmektedir.

Sadece aritmetik ortalamalara bakarak bir değerlendirme yapılırsa, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullardan daha demokratik ve katılımcı bir yapının hakim olduğu yorumu yapılabilir.

Altıncı alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları bakımından okul türüne göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 18’in son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 18’deki (p) değerinden de anlaşıldığı gibi Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin kararlara katılma durumlarına ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık okul türü faktörünün kararlara katılma durumu üzerinde etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Elde edilen bu bulgulardan Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlere kıyasla karar mekanizması içerisinde daha aktif olarak rol aldıkları sonucu çıkarılabilir.

Yedinci Alt Amaç İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt amacı; “Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları; cinsiyetine, branşına, mesleki kıdemine, bulunduğu okuldaki kıdemine ve okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde düzenlenmişti. Cinsiyet, branş, mesleki kıdem, okul kıdemi ve çalıştığı okul türüne göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan karar konularına katılma isteklerine ilişkin olarak elde edilen bulguları aşağıdaki biçimde belirtmek ve açıklamak olanaklıdır.

Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri

Cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 19’da sunulmuştur.

TABLO-19

CİNSİYETE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	CİNSİYET				t	P
	Bayan N=251		Erkek N=280			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma İstekleri	3,44	,474	3,21	,587	4,785	,000*

*p<.05

Tablo 19’da yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara erkek öğretmenlerden daha fazla katılmak istedikleri görülmektedir. Okul düzeyinde alınmakta olan kararlara bayan öğretmenler “çok” ($\bar{X}= 3,44$) katılmak isterlerken erkek öğretmenlerin bu kararların alınmasına “biraz” ($\bar{X}= 3,21$) katılmak istedikleri görülmektedir.

Yedinci alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri bakımından cinsiyete göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 19’un son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 19’daki (p) değerinden de anlaşıldığı gibi bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile erkek öğretmenlerin kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık cinsiyet faktörünün kararlara katılma isteği üzerinde etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Elde edilen bu bulgular bayan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma konusunda erkek öğretmenlerden daha istekli olduğunu göstermektedir. Bu durumun bayan öğretmenlerin toplumda hızla değişen kadın statüsünün bir göstergesi olarak karar mekanizması içerisinde daha aktif rol oynama isteğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri

Branş değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 20’de sunulmuştur.

TABLO-20

BRANŞA GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	BRANŞ				T	p
	Meslek N=345		Kültür N=186			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma İstekleri	3,30	,575	3,35	,491	-,991	,345

Tablo 20’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında hem meslek dersi öğretmenlerinin ($\bar{X}= 3,30$) hem de kültür dersi öğretmenlerinin ($\bar{X}= 3,35$) okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerinin “çok” olduğu görülmektedir.

Sadece aritmetik ortalamalara göre bir değerlendirme yapılırsa; kültür dersi öğretmenlerinin meslek liselerinde görev yaptıkları için kendilerini daha geri planda hissetmelerinden dolayı meslek dersi öğretmenlerine kıyasla karar mekanizması içerisinde daha aktif rol almak istedikleri söylenebilir.

Yedinci alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri bakımından branşa göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 20’nin son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 20’deki (p) değerinden de anlaşıldığı gibi meslek dersi öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile kültür dersi öğretmenlerin kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara İstekleri

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre elde edilen bulgular Tablo 21’de sunulmuştur.

TABLO-21

MESLEKİ KIDEME GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	MESLEKİ KIDEM							
	1 yıl ve daha az		2 – 4 yıl		5 – 15 yıl		16 yıl ve daha fazla	
	N=15		N=97		N=314		N=105	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Katılma İsteği	3,55	,463	3,32	,498	3,31	,557	3,30	,570

Tablo 21’de yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında 1 yıl ve daha az süredir öğretmenlik yapanlar ($\bar{X}= 3,55$) ile 2-4 yıl ($\bar{X}= 3,32$), 5-15 yıl ($\bar{X}= 3,31$), 16 yıl ve daha fazla ($\bar{X}= 3,30$) süredir görev yapan öğretmenlerin tamamının okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok” katılmak istedikleri görülmektedir.

Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasındaki farklılıkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22’deki (p) değerinden de anlaşılacağı gibi, mesleki kıdem değişkenine göre yapılan varyans analizi sonucunda okul düzeyinden alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin grup aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunamamıştır.

TABLO-22

OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA
İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN MESLEKİ KIDEME
GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Katılma İsteği	Gruplar Arası	,869	3	,290	,966	,408
	Gruplar İçi	158,030	527	,300		
	Toplam	158,899	530			

Elde edilen bu bulgular, mesleki kıdem farkı olmaksızın bütün öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara çok katılmak istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Çalıştıkları Okuldaki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri

Öğretmenlerin çalıştıkları okuldaki kıdemlerine göre elde edilen bulgular Tablo 23'te sunulmuştur.

TABLO-23

OKUL KIDEMİNE GÖRE OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN
KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE
STANDART SAPMA DEĞERLERİ

	OKUL KIDEMİ					
	1 yıl ve daha az		2 – 4 yıl		5 yıl ve daha fazla	
	N=115		N=179		N=237	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Katılma İsteği	3,36	,527	3,28	,573	3,33	,537

Tablo 23'te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında 1 yıl ve daha az süredir aynı okulda öğretmenlik yapanlar ($\bar{X}= 3,36$) ile 2-4 yıl ($\bar{X}= 3,28$), 5 yıl ve daha fazla

($\bar{X}= 3,33$) süredir aynı okulda görev yapan öğretmenlerin tamamının okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok” katılmak istedikleri görülmektedir.

Okul kıdemlerine göre öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasındaki farklılıkların istatistiksel bakımdan anlamlı olup olmadığını belirlemek üzere varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 24’de sunulmuştur.

TABLO-24

OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMALARIN OKUL KIDEMİNE GÖRE TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Katılma İsteği	Gruplar Arası	,496	2	,248	,827	,438
	Gruplar İçi	158,403	528	,300		
	Toplam	158,899	530			

Tablo 24’teki (p) değerinden de anlaşılacağı gibi, okul kıdemi değişkenine göre yapılan varyans analizi sonucunda okul düzeyinden alınmakta olan kararlara katılma isteklerine ilişkin grup aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Elde edilen bu bulgular, aynı okulda ne kadar süredir görev yaparsa yapsın bütün öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara çok katılmak istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Çalıştıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Okul Düzeyinde Alınmakta Olan Kararlara Katılma İstekleri

Çalışılan okul türü değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25’te yer alan aritmetik ortalamalara bakıldığında hem Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin ($\bar{X}= 3,45$) hem de Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan

öğretmenlerin ($\bar{X}= 3,27$) okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok” katılmak istedikleri görülmektedir.

TABLO-26

OKUL TÜRÜNE GÖRE ÖĞRETMENLERİN OKUL DÜZEYİNDE ALINMAKTA OLAN KARARLARA KATILMA İSTEKLERİNE İLİŞKİN ARİTMETİK ORTALAMA VE STANDART SAPMA DEĞERLERİ İLE T-TESTİ SONUÇLARI

	OKUL TÜRÜ				t	p
	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi N=143		Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi N=388			
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Katılma İstekleri	3,45	,505	3,27	,555	3,521	,001*

*p<.05

Yedinci alt problem kapsamında, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri bakımından okul türüne göre öğretmenler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile hesaplanmış ve bu hesaplamalarla ilgili bulgular Tablo 26'nın son iki sütununda sunulmuştur.

Tablo 26'daki (p) değerinden de anlaşıldığı gibi Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin kararlara katılma isteklerine ilişkin algıları arasında istatistiksel bakımdan .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Bu farklılık okul türü faktörünün kararlara katılma isteği üzerinde etkili olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Elde edilen bu bulgulardan Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlere kıyasla karar mekanizması içerisinde daha aktif olarak rol almak istedikleri sonucu çıkarılabilir.

Daha önce belirtilen ve Tablo 18'de de sunulan bulgulara göre Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin okul

düzeyinde alınmakta karara katılma durumları Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda görev yapan öğretmenlerden daha fazladır. Bu iki sonuç birlikte değerlendirildiğinde Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı kurumlarda görev yapan öğretmenlerin, daha az katılımın olduğu, klasik ve yetkeci bir yönetim anlayışının hakim olduğu ortamlarda görev yapmalarının üzerlerinde yarattığı olumsuz etkiden dolayı karar mekanizması üzerinde Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerden daha az katılmak istedikleri yorumu yapılabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma ile ilgili olarak elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen sonuçlar, amaç cümlelerine uygun olarak aşağıda özetlenmiştir.

1. Araştırmada Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok az” katıldıkları sonucu elde edilmiştir.
2. Araştırmada Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara “çok” katılmak istemektedirler sonucu elde edilmiştir.
3. Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile katılma istekleri arasında anlamlı farklılık vardır. Daha açık bir ifadeyle; Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılmakta olduklarından daha çok katılmak istemektedirler.
4. Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile ilgili algıları alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Daha açık bir ifadeyle; Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha fazla katılmaktadırlar.

5. Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları, alınan kararların öğretime veya yönetime ilişkin olmasına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Daha açık bir ifadeyle; Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan öğretimsel kararlara yönetsel kararlardan daha çok katılmak istemektedirler.
6. Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumları ile ilgili algıları; cinsiyet, mesleki kıdem, okul kıdemi ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Daha açık bir ifadeyle;
- Bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre okul düzeyinde alınmakta olan kararlara daha çok katılmaktadırlar.
 - Mesleki kıdemlerine göre 16 yıl ve daha fazla süredir öğretmenlik yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara; 2 - 4 yıldır görev yapan öğretmenler ile 1 yıl ve daha az süredir görev yapan öğretmenlerden daha fazla katılmaktadırlar. Ayrıca 5 – 15 yıldır öğretmenlik yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara 2 - 4 yıldır görev yapan öğretmenler ile 1 yıl ve daha az süredir görev yapan öğretmenlerden daha fazla katılmaktadırlar.
 - Okul kıdemlerine göre 5 yıl ve daha fazla süredir aynı okulda görev yapan öğretmenler, okul düzeyinde alınmakta olan kararlara 2 – 4 yıldır aynı okulda çalışan öğretmenler ile 1 yıl ve daha az süredir aynı okulda çalışan öğretmenlerden daha fazla katılmaktadırlar.
 - Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılımları Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerden daha fazladır.
7. Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma istekleri ile ilgili algıları; cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Daha açık bir ifadeyle;

- Bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre okul düzeyinde alınmakta olan kararlara daha çok katılmak istemektedirler.
- Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenler okul düzeyinde alınmakta olan kararlara Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerden daha fazla katılmak istemektedirler.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen yukarıdaki sonuçlar, başta Mesleki ve Teknik Eğitim kurumları olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı her kademedeki okullarda daha demokratik bir örgüt iklimi oluşturmak adına karara katılma konusunda uygulamacı ve araştırmacılara önemli görevler düştüğünü göstermektedir. Araştırma bulgularına dayalı olarak, uygulamacılar ve araştırmacılar için geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

Uygulamacılara Yönelik Öneriler

1. Eğitim etkinliklerinin merkezinde yer alarak okullarda yapılan değişikliklerden en fazla etkilenen bir konumda olan öğretmenlerin bu değişikliklerle ilgili daha çok söz sahibi olmalarına olanak sağlayacak bir yapı ve işleyiş oluşturulmalıdır. Bu sayede hem öğretmenlerin görevlerine daha sıkı bağlanmaları sağlanır hem de eğitimin niteliği artırılabilir.
2. Öğretmenlerin okul düzeyinde alınacak olan kararlara katılımında hem okul yöneticilerinin hem de kendilerinin bu konulardaki yeterliliklerine inanması esastır. Bu doğrultuda öğretmenlerin düzenlenecek hizmet içi eğitim faaliyetleri ile daha donanımlı ve özgüvenli bir hale getirilmesi sağlanmalıdır.
3. Kararlara katılımın yöneticilerin elindeki yetkiyi almak yerine örgütteki sorunların çözümünde etkili bir yöntem olduğunun okul yöneticileri tarafından benimsenmesi için okul müdürlerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri ve seminerler düzenlenerek nasıl daha demokratik bir örgüt yapısı oluşturabilecekleri hususunda bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma çok sınırlı bir örnekleme grubu üzerinde yapıldığı için, elde edilen sonuçları İstanbul genelindeki Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarına uygulamak olanaklı değildir. Araştırmacıların Mesleki Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kararlara katılma durumlarını belirleyebilmeleri için İstanbul'un hem Avrupa hem de Anadolu yakalarını kapsayan bir araştırma yapmaları büyük yarar sağlayacaktır.
2. Mesleki ve Teknik Eğitim bünyesinde yer alan okullardan sadece Erkek Teknik Öğretim ve Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüklerine bağlı olanlar araştırma kapsamına alınmıştır. Oysa ki Mesleki Teknik Eğitim kurumları içerisinde Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan ticaret meslek liseleri, turizm meslek liseleri ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan imam hatip liseleri de yer almaktadır. Araştırmacıların Mesleki ve Teknik Eğitim bünyesindeki tüm öğretmenlerin kararlara katılma durumlarını belirleyebilmeleri için bu kurumların da dahil edildiği daha geniş kapsamlı bir araştırma yapmaları büyük yarar sağlayacaktır.
3. Araştırmada sadece Mesleki ve Teknik Eğitim kurumları esas alınmıştır. Oysa ki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı her kademedeki okulda daha katılımcı ve demokratik bir yapıya sahip okul yapısının oluşturulması için gerekli araştırmaların ve bu doğrultuda düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmacıların diğer kademe ve türdeki okulları da kapsayan bir araştırma yapmaları büyük yarar sağlayacaktır.
4. Öğretmenlerin yüksek düzeyde olan katılma isteklerine karşın kararlara oldukça az katılmalarının nedenleri araştırılmalıdır. Bu sayede öğretmenlerin kararlara katılmalarını engelleyen nedenler tespit edilerek çözüm önerileri geliştirilebilir.

EKLER

EK 1

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

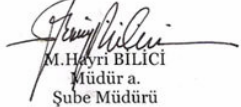
Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1943 30/11/2005
Konu : Anket (Müge GÜRKAN)

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ: a) Valilik Makamının 29.11.2005 tarih ve 580/1931 sayılı onayı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün 2430 sayılı emri.
c) Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 14.10.2005 tarih ve 973 sayılı yazısı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim ve Denetim yüksek lisans programı öğrencisi Müge GÜRKAN'ın "**Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Karara Katılma Durumları**" konusunda tez çalışması yapmasının uygun görüldüğü hakkındaki (a) Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, gereğinin İLGİ (a) Valilik Onayı doğrultusunda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Hayri BİLİCİ
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGİ (a) Valilik Onayı.
Ek-2. Anket

EĞİTİME
%100
DESTEK

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82
E-Mail : kultur34@meh.gov.tr Web: <http://Istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

4440632

EK 1-devam

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/1931
Konu : Anket (Müge GÜRKAN)

29 /11/2005

VALİLİK MAKAMINA

- İLGİ: a) Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün 2430 sayılı emri.
b) Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 14.10.2005 tarih ve 973 sayılı yazısı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim ve Denetim yüksek lisans programı öğrencisi Müge GÜRKAN'ın "**Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Karara Katılma Durumları**" konusunda tez çalışması yapmak isteği hakkındaki (b) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla, EK-3/2/3/4'de belirtilen toplam 59(ellidokuz) sorudan ibaret tez çalışmasını İlimiz Anadolu Yakasındaki Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer BALİBEY
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGİ(b) yazı ve ekleri

OLUR
23./11/2005
Ali SÖZEN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİME
%100
DESTEK

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr Web: <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>

4440632

EK 2**ANKET FORMU**

Değerli Meslektaşım,

Bu anket, Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okulla ilgili kararlara katılma durumlarını ve karar konularına katılma isteklerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Toplanan bilgiler yüksek lisans tezi çalışmasında kullanılacaktır. Bu bilgiler bilimsel amaçla kullanılacağından ankete adınızı yazmanız gerekmektedir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerinize yönelik sorular yer almaktadır. Her soruyu durumunuza en uygun şıkkın karşısına (X) işareti koyarak veya istenen bilgiyi yazarak cevaplayınız. İkinci bölümde ise kararlara katılma durumunuz ve karar konularına katılma isteklerinize yönelik iki temel soru bulunmaktadır. Bu temel sorulara yönelik karar konuları ve bu sorulara katılma derecenizi belirleyen seçenekler yer almaktadır. Her karar konusunu okuduktan sonra size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için hiçbir soruyu boş bırakmayınız ve lütfen anketi içtenlikle doldurunuz.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Müge GÜRKAN

Yıldız Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

- 1) Cinsiyetiniz ? Bayan () Erkek ()
- 2) Branşınız itibariyle hangi grup dersleri vermektedir?
Meslek Dersleri () Kültür Dersleri ()
- 3) Meslekteki kıdeminiz?
1 yıl ve daha az () 2 – 4 yıl () 5 – 15 yıl () 16 yıl ve daha fazla ()
- 4) Bulduğunuz okulda kaç yıldır çalışmaktasınız?
1 yıl ve daha az () 2 – 4 yıl () 5 yıl ve daha fazla ()
- 5) Bulduğunuz okulun türü?
Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi ()
Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Meslek Lisesi ()

EK 2-devam

FORM – A

AŞAĞIDAKİ KARARLARIN ALINMASINA NE KADAR <u>KATILMAKTASINIZ?</u>				
	HİÇ	ÇOK AZ	BİRAZ	ÇOK
1-Dersinizdeki ünitelerin hedeflerinin belirlenmesi				
2-Ana-babalara öğrencilerin durumlarının bildirilmesi yollarının geliştirilmesi				
3-Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi				
4-Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılması				
5-Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi				
6-Öğrenciye ilişkin bilgilerin(ruhsal dosya vb) elde edilmesi, korunması ve kullanılmasının planlanması				
7-Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi				
8-Not verme kurallarının belirlenmesi				
9-Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi				
10-Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi				
11-Okulunuzdaki disiplin anlayışının oluşturulması ve uygulamaya konması				
12-Öğretmenlerin nöbet günlerinin ve saatlerinin belirlenmesi				
13-Okulunuzdaki öğretmenler için hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi				
14-Danışman öğretmenlerin belirlenip,öğrenci danışmanlığının düzenlenmesi				
15-Ders dağıtımının yapılması				
16-Okul-çevre ilişkilerinde beliren sorunların çözülmesi				
17-Okulunuzun hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi				
18-Öğretmenlerin değerlendirilmesinde uyulacak esasların belirlenmesi				
19-Haftalık ders çizelgelerinin(programlarının) hazırlanması				
20-Öğretim araç ve gereçlerinin zümrelere dağıtımının yapılması				
21-Zümreler arasında iletişimin nasıl sağlanacağı belirlenmesi				
22-Öğretmenlerin sınavlarda ya da ders dışı etkinliklerde görevlendirilmesi				
23-Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi				
24-Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi				
25-Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi				
26-Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması				
27-Okulunuzun işleyişinin değerlendirilmesi				

EK 2-devam

FORM - B

AŞAĞIDAKİ KARARLARIN ALINMASINA NE KADAR KATILMAK İSTİYORSUNUZ?	HİÇ	ÇOK AZ	BİRAZ	ÇOK
1-Dersinizdeki ünitelerin hedeflerinin belirlenmesi				
2-Ana-babalara öğrencilerin durumlarının bildirilmesi yollarının geliştirilmesi				
3-Öğrencilerin başarılarının nasıl değerlendirileceğine karar verilmesi				
4-Dersleri daha etkili işleyebilmek için çevre olanaklarından yararlanılması				
5-Ödev konularının belirlenmesi,incelenmesi ve değerlendirilmesi kurallarının belirlenmesi				
6-Öğrenciye ilişkin bilgilerin(ruhsal dosya vb) elde edilmesi, korunması ve kullanılmasının planlanması				
7-Ders kitabı ve öteki öğretim materyallerinin seçilmesi				
8-Not verme kurallarının belirlenmesi				
9-Derslerde izlenecek öğretim ve sınav yöntemlerinin belirlenmesi				
10-Zümrenizin işleyişinin düzenlenip, değerlendirilmesi				
11-Okulunuzdaki disiplin anlayışının oluşturulması ve uygulamaya konması				
12-Öğretmenlerin nöbet günlerinin ve saatlerinin belirlenmesi				
13-Okulunuzdaki öğretmenler için hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi				
14-Danışman öğretmenlerin belirlenip,öğrenci danışmanlığının düzenlenmesi				
15-Ders dağıtımının yapılması				
16-Okul-çevre ilişkilerinde beliren sorunların çözülmesi				
17-Okulunuzun hedeflerinin belirlenmesi ve gözden geçirilmesi				
18-Öğretmenlerin değerlendirilmesinde uyulacak esasların belirlenmesi				
19-Haftalık ders çizelgelerinin(programlarının) hazırlanması				
20-Öğretim araç ve gereçlerinin zümrelere dağıtımının yapılması				
21-Zümreler arasında iletişimin nasıl sağlanacağıının belirlenmesi				
22-Öğretmenlerin sınavlarda ya da ders dışı etkinliklerde görevlendirilmesi				
23-Öğrenci kulüplerinin kurulması ve görevli öğretmenlerin belirlenmesi				
24-Kültür,yayın ve inceleme kurulunun belirlenmesi				
25-Stajyer öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılacak çalışmaların belirlenmesi				
26-Okulunuzun gelir ve harcamalarının planlanması				
27-Okulunuzun işleyişinin değerlendirilmesi				

EK 3

**İSTANBUL AVRUPA YAKASINDAKİ KIZ TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
BAĞLI OKULLARIN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI**

İLÇE	OKUL
Avcılar	İ.H.K.İ.B Hazır Giyim ve Konfeksiyon Meslek Lisesi
Bağcılar	Hikmet Nazif Kurşunoğlu Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi Alaattin-Münevver Kadayıfçıoğlu Kız Meslek Lisesi
Bahçelievler	İ.H.K.İ.B Yeni Bosna Hazır Giyim Meslek Lisesi Siyavuşpaşa Anadolu Meslek Lisesi
Bakırköy	Bakırköy Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi
Bayrampaşa	Bayrampaşa Kız Meslek Lisesi
Beşiktaş	Levent Kız Meslek Lisesi Levent Natuk Birkan Pratik Kız Sanat Okulu Ortaköy Zübeyde Hanım Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi Rüşti Akın Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Beyoğlu	Ayşe Ege Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi Cihangir Pratik Kız Sanat Okulu İstanbul Ticaret Odası Anadolu Meslek ve Terzilik Meslek Lisesi R.Övünç Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü
Büyükkçekmece	Esenyurt Halil Akkanat Çok Programlı Lisesi
Çatalca	Çatalca Kız Meslek Lisesi
Eminönü	Cağaloğlu Anadolu Kız Meslek Lisesi Cağaloğlu Anadolu Moda Tasarımı Meslek Lisesi
Esenler	Esenler Çok Programlı Lisesi
Eyüp	Haydar Akçelik Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi
Fatih	Selçuk Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi Sultan Selim Kız Meslek Lisesi
Gaziosmanpaşa	Arnavutköy Kız Meslek Lisesi Küçükköy Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi
Kağıthane	Kağıthane İ.H.K.İ.B Hazır Giyim Meslek Lisesi
Küçükçekmece	Atatürk Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi Halkalı İ.M.K.B. Meslek Lisesi
Sarıyer	Sarıyer Kız Meslek Lisesi Şükran Ülgezen Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Silivri	Kamiloba Sudi Özkan Çok Programlı Lisesi Şerife Baldkötü Kız Meslek Lisesi
Şişli	Nişantaşı Rüşti Uzel Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Zeytinburnu	Zeytinburnu İ.M.K.B Meslek Lisesi TRİSAD Triko Örne ve Konfeksiyon Meslek Lisesi

EK 3-devam**İSTANBUL ANADOLU YAKASINDAKİ KIZ TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
BAĞLI OKULLARIN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI**

İLÇE	OKUL
Adalar	Hüseyin Rahmi Gürpınar Çok Programlı Lisesi
Beykoz	Beykoz Kız Meslek Lisesi Çavuşbaşı Çok Programlı Lisesi
Kadıköy	Kadıköy Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi Erenköy Zihni Paşa Pratik Kız Sanat Okulu Feneryolu Pratik Kız Sanat Okulu
Kartal	D.İ.S.K Anadolu Tekstil Meslek ve Meslek Lisesi Sabiha Gökçen Anadolu Kız Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi Kartal İ.M.K.B Meslek Lisesi
Maltepe	Maltepe Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Pendik	Melek Aknil Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi
Sultanbeyli	Sultanbeyli Meslek Lisesi
Şile	Şile Tekstil Meslek Lisesi
Tuzla	İ.M.K.B Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
Ümraniye	Ümraniye Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi Ömerli Hikmet Tevfik Ataman Çok Programlı Lisesi Yenidoğan Çok Programlı Lisesi 30 Ağustos Kız Meslek Lisesi
Üsküdar	Beylerbeyi Sabancı Kız Teknik Öğretim Olgunlaştırma Enstitüsü Mithatpaşa Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Lisesi Üsküdar İ.M.K.B Kız Meslek Lisesi

EK 3-devam**İSTANBUL AVRUPA YAKASINDAKİ ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI
OKULLARIN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI**

İLÇE	OKUL
Avcılar	Avcılar Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Avcılar Mehmet Emin Horoz Anadolu Lojistik Meslek Lisesi Haydar Akın Anadolu Meslek Lisesi
Bağcılar	A.N. Bilimli Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve E. Meslek Lisesi Bağcılar Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Bahçelievler	Erkan Avcı Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Kocasınan Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Bayrampaşa	İnönü Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi İstanbul Ticaret Odası Anadolu Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi
Beşiktaş	Ziya Kalkavan Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi
Beyoğlu	Beyoğlu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Büyükkçekmece	Borusan Asım Kocabıyık Anadolu Meslek Lisesi Gürpınar İ.M.K.B Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Kıraç İ.M.K.B Endüstri Meslek Lisesi
Çatalca	Çatalca Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Karacaköy Çok Programlı Lisesi
Eminönü	Eminönü Matbaa Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi Kadırga Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Sultanahmet Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve E.Meslek Lisesi
Eyüp	Alibeyköy Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Gaziosmanpaşa	Küçükköy Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Orfi Çetinkaya Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Güngören	Güngören Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Kağıthane	Gültepe Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Profilo Anadolu Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi
Küçükçekmece	Dr. Oktay Duran Matbaa Meslek Lisesi Halkalı Toplu Konut İ.M.K.B Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi İsmet Aktar Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Nahit Menteşe Anadolu Meslek ve Endüstri Meslek Lisesi TASEV Ayakkabı Anadolu Meslek ve Endüstri Meslek Lisesi
Silivri	Silivri Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Şişli	Maçka A.T. Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Mehmet Rifat Eyvaz Anadolu Teknik, Anadolu Meslek ve E.Meslek Lisesi Sanayi Odası Vakfı İnşaat Anadolu Teknik, İnşaat Teknik ve Yapı Meslek Lisesi Şişli Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Zeytinburnu	Tekstik Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Zeytinburnu Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve E.Meslek Lisesi

EK 3-devam

**İSTANBUL ANADOLU YAKASINDAKİ ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL
MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI OKULLARIN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI**

İLÇE	OKUL
Beykoz	Beykoz Denizcilik ve Su Ürünleri Anadolu Meslek, Teknik ve E. Meslek Lisesi Galip Öztürk Çok Programlı Lisesi Şahinkaya Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Kadıköy	Dr. Nureddin-Perihan Erk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Kartal	Samandıra Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Şehit Öğretmen Hüseyin Ağırman Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Yakacık Anadolu Teknik Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Maltepe	Handan Hayrettin Yelkikanat Anadolu Meslek Meslek Lisesi Küçükyalı Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Pendik	Güllübağlar İ.M.K.B. Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Nuh Kuşçulu Cam Meslek Lisesi Pendik Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Pendik Anadolu Denizcilik Meslek Lisesi
Tuzla	Tuzla Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Ümraniye	75. Yıl D.M.O Anadolu Bilgisayar Teknik Lisesi Atatürk Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Taşdelen İ.M.K.B Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Ümraniye Anadolu Meslek, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Üsküdar	Haydarpaşa Anadolu Teknik, Anadolu Meslek, Teknik ve End. Meslek Lisesi

EK 4

**KARARA KATILMA ANKETİNİN KARARA KATILMA BOYUTU İÇİN
FAKTÖR YÜKLERİ**

	Karar No	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Öğretim	1	0.655	0.222	0.383	0.305	0.034	0.366	0.051	0.248	0.066	0.281
	2	0.633	0.464	0.078	0.080	0.325	0.116	-0.369	-0.175	0.128	-0.265
	3	0.596	0.230	0.299	-0.331	-0.477	0.072	0.078	-0.382	-0.067	0.055
	4	0.507	0.494	0.053	-0.397	0.235	-0.379	0.286	0.220	0.093	0.004
	5	0.542	-0.613	0.254	0.180	-0.165	-0.112	0.189	0.024	0.329	-0.221
	6	0.603	0.150	-0.249	0.399	-0.291	-0.483	-0.236	0.016	-0.032	0.136
	7	0.667	-0.165	-0.251	0.276	0.359	0.020	0.364	-0.285	-0.212	0.021
	8	0.687	0.021	-0.417	-0.104	-0.287	0.266	0.033	0.309	-0.192	-0.235
	9	0.554	-0.416	-0.453	-0.371	0.121	0.122	-0.178	-0.059	0.235	0.239
	10	0.475	-0.546	0.447	-0.204	0.195	-0.159	-0.251	0.111	-0.310	0.004
Yönetim	11	0.715	0.060	0.067	-0.142	0.319	-0.263	-0.032	0.224	0.011	-0.459
	12	0.670	0.266	0.293	-0.149	0.093	-0.238	0.378	-0.200	-0.006	0.142
	13	0.726	0.267	-0.207	-0.283	0.146	0.236	0.200	0.105	0.106	0.032
	14	0.585	-0.003	-0.531	-0.440	-0.154	0.130	0.046	0.065	-0.206	0.077
	15	0.785	0.337	0.033	0.068	0.085	-0.202	-0.160	0.093	0.133	0.164
	16	0.731	-0.152	0.225	-0.326	-0.113	0.051	-0.325	0.184	0.001	0.107
	17	0.783	0.010	0.208	0.034	0.023	0.171	-0.269	0.001	0.142	0.189
	18	0.835	0.171	0.028	0.171	-0.142	0.103	0.013	0.132	-0.255	-0.160
	19	0.778	0.231	-0.077	0.235	0.058	-0.254	0.038	0.094	0.066	0.147
	20	0.624	-0.241	0.174	0.408	0.228	0.401	0.189	0.147	-0.169	0.034
	21	0.488	-0.538	0.427	-0.280	0.185	0.099	0.044	-0.127	-0.014	0.010
	22	0.593	-0.107	-0.409	0.082	0.466	0.020	-0.239	-0.409	-0.067	-0.021
	23	0.506	-0.659	-0.236	0.012	-0.042	-0.197	0.294	0.084	0.148	0.096
	24	0.612	-0.562	-0.182	0.214	-0.226	-0.182	-0.117	0.037	0.092	-0.065
	25	0.757	0.009	0.154	0.031	-0.285	-0.234	-0.034	-0.203	-0.379	0.014
	26	0.811	0.221	-0.157	0.249	-0.148	0.152	0.048	-0.030	0.110	-0.001
	27	0.725	0.097	0.094	-0.043	-0.344	0.212	0.061	-0.285	0.281	-0.281

EK 4-devam

**KARARA KATILMA ANKETİNİN KARARA KATILMA İSTEĞİ BOYUTU
İÇİN FAKTÖR YÜKLERİ**

	Karar No	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Öğretim	1	0.563	-0.432	-0.006	0.001	-0.667	0.038	-0.086	0.037	-0.112	-0.168
	2	0.613	-0.549	-0.268	-0.260	0.089	0.114	0.119	-0.157	0.271	0.225
	3	0.664	-0.106	0.112	0.399	0.027	-0.573	0.156	0.077	0.124	0.029
	4	0.619	-0.303	0.270	0.330	0.326	0.365	-0.074	0.309	-0.022	-0.049
	5	0.466	0.492	-0.439	0.413	-0.251	0.262	0.148	0.009	0.081	0.130
	6	0.533	-0.035	-0.709	-0.047	0.300	-0.128	-0.165	0.003	-0.170	-0.218
	7	0.675	0.327	0.025	-0.444	-0.091	-0.105	-0.183	0.396	0.033	0.167
	8	0.705	0.199	0.251	0.112	0.027	0.007	-0.514	-0.338	0.092	0.026
	9	0.796	0.057	0.197	-0.089	0.077	0.011	0.249	-0.178	-0.430	0.177
	10	0.732	0.301	0.216	-0.254	0.053	0.091	0.307	-0.082	0.187	-0.340
Yönetim	11	0.623	0.377	0.048	-0.253	0.235	0.186	0.154	-0.236	0.293	-0.292
	12	0.600	0.343	-0.100	0.443	-0.126	0.278	-0.323	0.002	0.017	0.068
	13	0.639	0.370	0.037	-0.268	-0.406	-0.079	0.016	0.229	-0.070	-0.095
	14	0.647	0.417	0.284	-0.308	0.069	0.009	0.101	0.084	-0.246	0.177
	15	0.684	0.002	-0.186	0.295	0.058	-0.372	0.117	-0.297	-0.208	0.044
	16	0.702	0.045	0.453	0.110	-0.030	-0.325	-0.093	0.136	0.110	0.037
	17	0.747	0.025	0.232	0.187	-0.022	-0.035	0.285	-0.031	0.282	0.311
	18	0.645	0.052	-0.123	0.294	0.037	0.335	0.397	0.062	-0.356	-0.109
	19	0.666	0.142	-0.504	-0.075	-0.170	-0.057	-0.169	-0.032	0.062	0.187
	20	0.801	-0.141	-0.060	0.045	0.086	-0.048	-0.126	-0.084	0.008	0.003
	21	0.672	-0.130	0.452	0.272	0.088	0.021	-0.204	-0.093	-0.007	-0.237
	22	0.554	0.126	-0.410	0.000	0.517	-0.287	0.008	0.271	0.096	-0.099
	23	0.724	-0.209	0.037	-0.182	0.201	0.180	-0.385	0.180	-0.183	0.008
	24	0.677	-0.240	0.018	-0.383	0.108	0.124	-0.056	-0.406	-0.085	0.179
	25	0.639	-0.520	0.035	-0.060	0.064	0.119	0.214	0.320	0.049	0.084
	26	0.693	-0.288	-0.087	-0.137	-0.376	-0.259	0.055	-0.073	-0.097	-0.265
	27	0.735	-0.206	-0.212	0.012	-0.250	0.225	0.035	0.037	0.306	-0.056

KAYNAKÇA

- Açıkalin, Aytaç. (1998). *Toplumsal kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Açıkgöz, Kemal. (1984). *Orta öğretimde çalışan öğretmenlerin okul düzeyinde alınmakta olan kararlara katılma durumlarına, katılmaya istekliliklerine, karar konularına duydukları ilgilerine ve karar konularındaki yeterliliklerine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Aldemir, Günnur. (1996). *Öğretmenlerin okul yönetimine katılma düzeyleri (Altındağ örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Aslan, Battal. (1990). *Eğitim yönetimi*. Ankara.
- Ataklı, Aylanur. (1999). *Stres Kaynakları, Stresin Öğretmenlik Mesleğindeki Yeri, Okul Yönetici ve Velilerin Anlayışlık Düzeyi Üzerine Öğretmenlerin Görüşleri*. Amme İdaresi Dergisi, Cilt 32, Sayı 2, Haziran, s. 60
- Aydın, Mustafa (1994). *Eğitim yönetimi*. Hatipoğlu Basım ve Yayım. Ankara.
- Aydın, Mustafa. (2000). *Eğitim yönetimi*. Hatipoğlu Yayınevi. Ankara.
- Aytaç, Tufan. (2000). *Okul merkezli yönetim*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Bağırkan, Şemsettin. (1983). *Karar verme*. Der Yayınları. İstanbul.
- Başaran, İ. Ethem. (1982). *Örgütsel davranış*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara.

- Başaran, İ. Ethem. (1996). *Türk eğitim sistemi*. Yargıcı Matbaası. Ankara.
- Başaran, İ. Ethem. (2000). *Eğitim yönetimi*. Feryal Matbaası. Ankara.
- Bilgin, Tevfik. (1996). *Zonguldak merkez ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin okul yönetimince alınan kararlara katılabilme derecelerinin değerlendirilmesi*". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Binbaşıoğlu, Cavit. (1975). *Eğitim yöneticiliği*. Binbaşıoğlu Yayınevi. Ankara.
- Bursalıoğlu, Ziya. (1994). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Pegem Yayınları. Ankara.
- Bursalıoğlu, Ziya. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış Onikinci Basım*. PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Bursalıoğlu, Ziya. (2003). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama 7. Baskı*. PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Can, Halil. (1997). *Yönetim ve organizasyon*. Adım Yayıncılık. Ankara.
- Erbek, Ahmet Göker. (1997). *İşletme ekonomisi yönetim ve organizasyon*. Ege Üniversitesi Su Ürünleri Yayınları. İzmir.
- Erdoğan, İrfan. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*. Sistem Yayıncılık. İstanbul.
- Endelin-Lampe, Sceerie. (1997). Shared decision making in schools: effect on teaching. *Education*. (118). 8.150.
- Eren, Erol (1989). *Yönetim psikolojisi*. İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları. İstanbul.
- Eren, Erol. (1996). *Yönetim ve organizasyon*. Beta Basım Yayın Dağıtım. İstanbul.

- Erkılınç, Turan Akman. (1993). *Genel liselerde öğretmenlerin kararlara katılma isteklilikleri ve katılmayı sınırlayan etmenler*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Gödelek, Ertuğrul. (1988). *Üç farklı işkolunun (tekstil-tekstil boya-çimento) psiko sosyal stres faktörleri yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Gök, Fatma ve Okçabol, Rifat. (1998). *Öğretmen profili araştırma raporu*. EğitimSen. Ankara.
- Güneş, Hasan. (1999). *Okullarda örgütsel değişme sürecinin yönetimi*. Çağdaş Eğitim Dergisi (257). 32-36.
- Karaca, Nurgül. (2001). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin karara katılma düzeyleri (Marmaris ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Kaya, Yahya Kemal. (1999). *Eğitim yönetimi kuram ve Türkiye'deki Uygulama* Bilim Yayıncılık. Ankara
- Kazu, Yaşar ve Demirli, Cihad. (2002). Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler. *Milli Eğitim Dergisi*. 155-156. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm>.
- Kocabaş, İbrahim ve Gökbaş, Mehmet. (2002). Eğitimde Karara Katılma. *Milli Eğitim Dergisi*. 155-156. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kocabas.htm>.
- Koçel, Tamer. (2001). *İşletme yöneticiliği yönetim ve organizasyon organizasyonlarda davranış klasik-modern-çağdaş ve güncel yaklaşımlar 8. Bası*. Beta Basım Yayım Dağıtım. İstanbul.
- Köklü, Muharrem. (1994). *Ortaöğretim okullarında öğretmenlerin kararlara katılımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.

- Özden, Yüksel. (2000). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. PegemA Yayıncılık. Ankara.
- Öztekin, Ali. (1997). *Yönetim bilimine giriş*. Turhan Kitabevi Yayınları. Ankara.
- Pehlivan, İnyet. (1995). *Yönetimde stres kaynakları*. Pegem Yayınları. Ankara.
- Peker, Ömer. (1995). *Yönetimi geliştirmenin sürekliliği*. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları. Ankara.
- Sabuncuoğlu, Zeyyat. (1987). *Çalışma psikolojisi*. Uludağ Üniversitesi Basımevi. Bursa.
- Saka, Tülin. (1985). *Yönetim süreçlerinde karar vermenin örgüt ve yönetim kuramlarındaki yeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Sick, Paul Howard. (1991). Participatory Decision-Making : An Assesment of Teacher Involvement in the Decision-Making Process in a Centralized School District.. *Dissertation Abstracts International*, 5:381-A.
- Tortop, Nuri. E. İspir ve B. Aykaç. (1993). *Yönetim bilimi*. Yargı Yayınları. Ankara.
- Uzun, Mehtap. (2000). *Öğretmen örgütlerinin karar sürecine katılmasına ilişkin öğretmen tutumları*. Kocaeli Üniversitesi.
- Yalın, H. İbrahim, L. Hedges ve S. Özdemir. (1996). *Her yönüyle öğretmen olabilir*. Milli Eğitim Basımevi. Ankara.
- Yılmaz, Sadi. (1997). *Okul yönetimine katılmada öğretmenler kurulunun etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Yozgat, Uğur. (1994). *Karar verme*. Beta Basım Yayın Dağıtım. İstanbul.

Weiss, Carol H. (1993). Shared Decision making about what? A Comparison Of Schools With And Without Teacher Participation. *Teacher College Record*. (95). 24-69.

http://etogm.meb.gov.tr/index.asp?sayfa_id=100&konu=tarihce. 12.09.2005.

<http://ktogm.meb.gov.tr/>. 12.09.2005.